

EL

EL

EL

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 22.7.2010
SEC (2010) 964 τελικό

ΕΓΓΡΑΦΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

**σχετικά με τη λειτουργία και το δυναμικό του ευρωπαϊκού τομεακού κοινωνικού
διαλόγου**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	4
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	6
2. ΟΙ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΤΟΜΕΑΚΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ	7
2.1. Δυναμική των επιτροπών	7
2.2. Ποικιλομορφία και συνάφεια των αποτελεσμάτων	11
2.3. Προσαρμογή στη διεύρυνση	14
3. ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΣΤΑΣΗΣ ΤΗΣ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΗΣ ΤΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΤΟΜΕΑΚΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ	14
3.1. Διαβούλευση και διοικητική ικανότητα των ευρωπαϊών κοινωνικών εταίρων	14
3.2. Διαπραγματεύσεις και ικανότητα διαπραγμάτευσης συμφωνιών	16
4. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΚΑΛΥΨΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΛΑΔΙΚΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ	17
4.1. Προσαρμογή του πεδίου εφαρμογής και του μεγέθους των επιτροπών	17
4.2. Συμμετοχή νέων παραγόντων για την προσαρμογή στην αλλαγή	18
4.3. Ενθάρρυνση της ισορροπίας των φύλων	18
5. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΤΟΜΕΑΚΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ	19
5.1. Συνέργειες και πληροφορίες μεταξύ των τομέων	19
5.2. Αποτελεσματικότητα του διαλόγου και καλύτερη παρακολούθηση της εφαρμογής των αποτελεσμάτων	20
5.3. Καλύτερη χρήση της ευρωπαϊκής χρηματοδότησης	21
6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ	22

- Παράρτημα 1: European sectoral social partners' organisations consulted under Article 154 (TFEU)
- Παράρτημα 2: Art 154 sectoral consultations since 2006
- Παράρτημα 3: Categories of texts and outcomes of the European sectoral social dialogue
- Παράρτημα 4: Joint outcomes of the European social dialogue committees
- Παράρτημα 5: Participation of Member States representatives in delegations participating to social dialogue committee plenary meetings
- Παράρτημα 6: Responsibilities in the implementation process of autonomous agreements and process-oriented texts
- Παράρτημα 7: European Sector Councils on Jobs and Skills
- Παράρτημα 8: Involvement of social partners and sectoral social dialogue committees in the Commission impact assessment procedure
- Παράρτημα 9: Overview of NACE classifications for the committees
- Παράρτημα 10: Number of employees in the EU in 2008, by sector

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το παρόν έγγραφο αποσκοπεί στην καταγραφή των κύριων επιτευγμάτων του ευρωπαϊκού τομεακού κοινωνικού διαλόγου και στην επανεξέταση της λειτουργίας των επιτροπών ευρωπαϊκού κοινωνικού τομεακού διαλόγου. Τονίζει τη δυναμική, τα αποτελέσματα και τον πιθανό αντίκτυπο του έργου των επιτροπών από το 1998 και μετά, ενώ προσδιορίζει και τις πιθανές βελτιώσεις με σκοπό την επέκταση του πεδίου εφαρμογής και την αύξηση της ποιότητας των διαδικασιών διαβούλευσης και διαπραγμάτευσης.

Ιστορικό: Σύμφωνα με τη συνθήκη για τη λειτουργία της ΕΕ (ΣΛΕΕ), η Επιτροπή δεσμεύεται να προάγει να διευκολύνει τον ευρωπαϊκό κοινωνικό διάλογο, τόσο σε διατομεακό όσο και σε τομεακό επίπεδο. Η τομεακή διάσταση έχει μακρά παράδοση στα κράτη μέλη της ΕΕ και αντικατοπτρίζεται στη δομή των οργανώσεων των κοινωνικών εταίρων.

Με βάση τις διατάξεις που θεσπίστηκαν στη συνθήκη του Άμστερνταμ το 1998, η Επιτροπή καθόρισε το πλαίσιο του ευρωπαϊκού τομεακού κοινωνικού διαλόγου. Στη συνέχεια, η Επιτροπή δημιούργησε 40 επιτροπές ευρωπαϊκού κοινωνικού διαλόγου, οι οποίες πλέον καλύπτουν 145 εκατομμύρια εργαζομένους στην Ευρώπη, σε τομείς καίριας σημασίας (π.χ. μεταφορές, ενέργεια, γεωργία, τεχνικά και οικοδομικά έργα, εμπόριο, αλιεία, δημόσιες υπηρεσίες, μέταλλα, ναυπηγεία, εκπαίδευση κ.λπ.)

Οι επιτροπές ευρωπαϊκού τομεακού κοινωνικού διαλόγου αποτελούν φόρουμ για διαβουλεύσεις σχετικά με τις ευρωπαϊκές πολιτικές. Αποτελούν επίσης μέσα για αυτόνομο κοινωνικό διάλογο μεταξύ των ευρωπαϊών κοινωνικών εταίρων οι οποίοι μπορούν να αναπτύξουν κοινές δράσεις και να διεξαγάγουν διαπραγματεύσεις σε ζητήματα κοινού ενδιαφέροντος, συμβάλλοντας έτσι άμεσα στη διαμόρφωση της νομοθεσίας και των πολιτικών της ΕΕ για την εργασία.

Οι επιτροπές ασχολούνται με θέματα όπως η επαγγελματική υγεία και ασφάλεια, η επαγγελματική κατάρτιση, οι δεξιότητες, η ισότητα ευκαιριών, η κινητικότητα, η εταιρική κοινωνική ευθύνη, οι συνθήκες εργασίας, η αειφόρος ανάπτυξη κ.λπ.

Αποτελέσματα και προοπτικές: Οι επιτροπές παρήγαγαν διάφορα είδη αποτελεσμάτων, ορισμένα δεσμευτικά ορισμένα όχι, συμπεριλαμβανομένων των συμφωνιών που εφαρμόζονται μέσω ευρωπαϊκής νομοθεσίας. Ο αριθμός των συμφωνημένων κειμένων με νομικά δεσμευτικά αποτελέσματα αυξάνεται με το χρόνο (μόνο από το 2004 και μετά, συμφωνήθηκαν τέσσερα τέτοια κείμενα, αριθμός ίδιος με τον αριθμό νέων οδηγιών που εκδόθηκαν στους τομείς της απασχόλησης και της υγείας και της ασφάλειας κατά τη διάρκεια της εν λόγω περιόδου).

Μέσω των επιτευγμάτων τους, οι εν λόγω επιτροπές έχουν συμβάλει στη βελτίωση της ευρωπαϊκής πολιτικής για την απασχόληση και των ευρωπαϊκών κοινωνικών πολιτικών καθώς και των συνθηκών εργασίας στην Ευρώπη. Έχουν δε τη δυνατότητα να εξακολουθήσουν να το πράττουν. Πράγματι, η εμπειρία και η εμπειρογνομοσύνη τους όσον αφορά την οικονομική και κοινωνική αλλαγή σε τομεακό επίπεδο μπορούν να συμβάλουν στον κατάλληλο σχεδιασμό των εργασιακών πολιτικών. Μπορούν, επίσης, να συμμετάσχουν στη διαπραγμάτευση συμφωνιών που συμβάλλουν στον εκσυγχρονισμό των εργασιακών σχέσεων. Οι επιτροπές μπορούν ακόμη να αναπτύξουν τη συμβολή τους στο πλαίσιο της

στρατηγικής «Ευρώπη 2020», ενισχύοντας έτσι τον ενστερνισμό της στρατηγικής και την εφαρμογή της.

Εάν θέλουμε να επιτύχουμε βελτιώσεις, οι ευρωπαίοι τομεακοί κοινωνικοί εταίροι και τα εθνικά μέλη τους πρέπει να εξακολουθήσουν να δίνουν προσοχή στη διοικητική ικανότητα, την αντιπροσωπευτικότητα και την αποτελεσματικότητά τους. Όσον αφορά την Επιτροπή, θα πρέπει να εξακολουθήσει να υποστηρίζει και να παρακολουθεί στενότερα τη λειτουργία των επιτροπών, να εξασφαλίζει καλύτερες συνέργειες μεταξύ τους και να ενισχύσει τη συμβολή τους στη διαμόρφωση των ευρωπαϊκών πολιτικών.

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ΕΕ αναγνωρίζει τον κοινωνικό διάλογο ως έναν από τους πυλώνες του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου και ως μέσο κοινωνικής συνοχής και αποκατάστασης. Η αντίληψη αυτή επιβεβαιώθηκε με την έναρξη ισχύος της συνθήκης της Λισαβόνας. Το νέο άρθρο 152 της συνθήκης για τη λειτουργία της ΕΕ (ΣΛΕΕ) τονίζει τη δέσμευση της Ένωσης να προάγει τον ρόλο των ευρωπαϊών κοινωνικών εταίρων και να υποστηρίζει τον κοινωνικό διάλογο. Αναγνωρίζει, επίσης, την αυτονομία των ευρωπαϊών κοινωνικών εταίρων¹. Επιπλέον του διατομεακού κοινωνικού διαλόγου, ο τομεακός κοινωνικός διάλογος είναι ένα όλο και μεγαλύτερο μέρος αυτού του μέσου ευρωπαϊκής διακυβέρνησης.

Η διάσταση της διαβούλευσης στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού κοινωνικού διαλόγου αναγνωρίστηκε στη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα, το 1951, και στη συνθήκη της Ρώμης, το 1957. Η διάσταση της διαπραγμάτευσης ξεκίνησε με την αποκαλούμενη «διαδικασία Val Duchesse»² το 1985 και αποτέλεσε αντικείμενο περαιτέρω επεξεργασίας στην ευρωπαϊκή συμφωνία των κοινωνικών εταίρων για την κοινωνική πολιτική το 1991. Αυτή η διαδικασία οδήγησε στο κοινωνικό πρωτόκολλο που προσαρτήθηκε στη συνθήκη του Μάαστριχτ το 1993 και ενσωματώθηκε μόνιμα³ στην ευρωπαϊκή συνθήκη το 1997.

Στη συνέχεια, η Επιτροπή εξέδωσε την ανακοίνωση σχετικά με την προσαρμογή και ανάπτυξη του κοινωνικού διαλόγου σε κοινοτικό επίπεδο⁴ και την απόφαση της 20ής Μαΐου 1998, που ασχολείται ειδικά με την τομεακή διάσταση του ευρωπαϊκού κοινωνικού διαλόγου και τη δημιουργία επιτροπών ευρωπαϊκού τομεακού κοινωνικού διαλόγου («εφεξής: «επιτροπές»). Οι εν λόγω επιτροπές αποτελούν πεδίο οικοδόμησης εμπιστοσύνης, ανταλλαγής πληροφοριών, συζήτησης, διαβούλευσης, διαπραγμάτευσης και κοινών ενεργειών.

Κατόπιν κοινού αιτήματος των ευρωπαϊών κοινωνικών εταίρων που δραστηριοποιούνται σε έναν συγκεκριμένο τομέα, η Επιτροπή εξακολουθεί να δημιουργεί επιτροπές σε τομείς στους οποίους ικανοποιούνται οι συνθήκες της απόφασης του 1998: οι ευρωπαίοι κοινωνικοί εταίροι πρέπει να έχουν εθνικά μέλη σε αρκετές χώρες· τα ίδια τα εθνικά μέλη πρέπει να αναγνωρίζονται ως εθνικοί κοινωνικοί εταίροι (αντιπροσωπευτικότητα σε εθνικό επίπεδο)· θα πρέπει να είναι σε θέση να διαπραγματεύονται και να εγκρίνουν συμφωνία σε ευρωπαϊκό επίπεδο (ικανότητα διαπραγμάτευσης)· θα πρέπει να έχουν επαρκείς δομές και να είναι σε θέση να εξασφαλίζουν αποτελεσματική συμμετοχή. Η αντιπροσωπευτικότητα σε ευρωπαϊκό επίπεδο βασίζεται σε συνδυασμό αυτών των τριών κριτηρίων και παρακολουθείται σε τακτική βάση από την Επιτροπή⁵.

---

¹ Άρθρο 152 της ΣΛΕΕ: «Η Ένωση αναγνωρίζει και προάγει τον ρόλο των κοινωνικών εταίρων στο επίπεδό της, λαμβάνοντας υπόψη την ποικιλομορφία των εθνικών συστημάτων. Διευκολύνει τον μεταξύ τους διάλογο, σεβόμενη την αυτονομία τους. Η τριμερής κοινωνική σύνοδος κορυφής για την ανάπτυξη και την απασχόληση συμβάλλει στον κοινωνικό διάλογο».

² «Val Duchesse» είναι ο όρος που χρησιμοποιείται για να περιγράψει την εμφάνιση του ευρωπαϊκού κοινωνικού διαλόγου στα μέσα της δεκαετίας του 1980, η εναρκτήρια συνεδρίαση του οποίου πραγματοποιήθηκε στο κάστρο «Val Duchesse» των Βρυξελλών. Ήταν το αποτέλεσμα πρωτοβουλίας που ανέλαβε ο Jacques Delors, πρόεδρος της Επιτροπής, τον Ιανουάριο του 1985, να καλέσει τους προέδρους και τους γενικούς γραμματείς όλων των εθνικών οργανώσεων που είναι μέλη των κοινωνικών εταίρων της ΕΕ [UNICE (σήμερα BusinessEurope), CEEP και ETUC].

³ Άρθρα 154 και 155 της ΣΛΕΕ (πρώην άρθρα 138 και 139).

⁴ Ανακοίνωση της Επιτροπής «Προσαρμογή και ανάπτυξη του κοινωνικού διαλόγου σε κοινοτικό επίπεδο» COM(1998) 322 τελικό, 20.5.1998, και απόφαση 98/500/ΕΚ της Επιτροπής που επισυνάπτεται σε αυτή· ΕΕ L 225 της 12.8.1998, σ. 27.

⁵ Με τη βοήθεια της EUROFOUND και σύμφωνα με τυποποιημένη μεθοδολογία http://www.eurofound.europa.eu/eiro/comparative_index.htm

Η Επιτροπή έχει δημιουργήσει, έως σήμερα, 40 επιτροπές. Μέσω των αποφάσεων, των δηλώσεων και των συμφωνιών τους, οι επιτροπές καλύπτουν σχεδόν 145 εκατομμύρια εργαζομένους, ήτοι περισσότερο από τα τρία τέταρτα του ευρωπαϊκού εργατικού δυναμικού. Οι επιτροπές εξέδωσαν περισσότερα από 500 κείμενα⁶ διαφόρων ειδών, δεσμευτικά σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό, συμπεριλαμβανομένων των συμφωνιών που πρέπει να εφαρμοστούν στα κράτη μέλη, είτε με ευρωπαϊκές οδηγίες είτε με συνήθειες εθνικές διαδικασίες. Οι ευρωπαίοι κοινωνικοί εταίροι στα νοσοκομεία, τις θαλάσσιες μεταφορές, την πολιτική αεροπορία και τους σιδηροδρόμους έχουν όλοι από κοινού εγκρίνει έξι συμφωνίες σχετικά με τις συνθήκες εργασίας, τα ωράρια εργασίας και την επαγγελματική υγεία και ασφάλεια, οι οποίες και εφαρμόστηκαν μέσω οδηγιών του Συμβουλίου.

Οι επιτροπές είναι, πρώτα και κύρια, φόρουμ για τη συζήτηση και την επίτευξη συμφωνίας σχετικά με τον τρόπο βελτίωσης των συνθηκών εργασίας και των εργασιακών σχέσεων στους αντίστοιχους τομείς τους. Με τον τρόπο αυτό συμβάλλουν στον εκσυγχρονισμό των οικονομικών και κοινωνικών πολιτικών. Οι ευρωπαίοι τομεακοί κοινωνικοί εταίροι έχουν ιδιαίτερη εμπειρογνωμοσύνη στο πλαίσιο των τομέων τους και όσον αφορά την πραγματική κατάσταση των χώρων εργασίας τους. Βρίσκονται επίσης στην κατάλληλη θέση να βοηθήσουν στην επίλυση ζητημάτων, όπως π.χ. η διαχείριση της αλλαγής, η αναδιάρθρωση, η πρόβλεψη δεξιοτήτων και αναγκών κατάρτισης, η μετάβαση στην απασχόληση, η επαγγελματική υγεία και ασφάλεια, η ένταξη στην αγορά εργασίας, η απασχόληση των νέων, η ισότητα ευκαιριών και η αειφόρος ανάπτυξη, ζητήματα που συνδέονται όλα με τη στρατηγική της Λισαβόνας 2000-2010 και τα οποία θα εξακολουθήσουν να αποτελούν μέρος της στρατηγικής «Ευρώπη 2020»⁷. Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίον οι ευρωπαίοι τομεακοί κοινωνικοί εταίροι συμμετέχουν όλο και περισσότερο στην ευρωπαϊκή διαδικασία χάραξης πολιτικής.

Το παρόν έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής εκπονήθηκε ύστερα από διαβούλευση με τους ευρωπαίους κοινωνικούς εταίρους το 2009. Στο πλαίσιο της διαβούλευσης αυτής υποβλήθηκαν 54 συνεισφορές, οι οποίες συζητήθηκαν με τους τομεακούς κοινωνικούς εταίρους το 2009 και το 2010. Το παρόν έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής προβαίνει σε απολογισμό των εν λόγω συζητήσεων και προσδιορίζει πιθανές βελτιώσεις με σκοπό τη διευκόλυνση της καλύτερης λειτουργίας των επιτροπών ευρωπαϊκού τομεακού κοινωνικού διαλόγου.

2. ΟΙ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΤΟΜΕΑΚΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ

2.1. Δυναμική των επιτροπών

Σήμερα υπάρχουν 40 επιτροπές ευρωπαϊκού τομεακού κοινωνικού διαλόγου⁸, ενώ διεξάγονται συζητήσεις σχετικά με την ενδεχόμενη δημιουργία νέων επιτροπών για τα λιμάνια και τον αθλητισμό⁹.

⁶ Βάση δεδομένων κοινωνικού διαλόγου: βλ. <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=88&langId=en&eventsId=145>.

⁷ <http://ec.europa.eu/eu2020/>.

⁸ Ο αριθμός αυτός περιλαμβάνει επίσης τον τομέα των κεντρικών διοικήσεων, ο οποίος ολοκλήρωσε θετικά το δοκιμαστικό του στάδιο το 2010. Βλέπε επίσης: Dynamics of European sectoral social dialogue, Eurofound, 2009,

⁹ Οι κοινωνικοί εταίροι στην βιομηχανία γεωργικών προϊόντων διατροφής διερευνούν επίσης την πιθανότητα σύστασης επιτροπής κλαδικού κοινωνικού διαλόγου ύστερα από σύσταση της ομάδας υψηλού επιπέδου σχετικά με την ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας γεωργικών προϊόντων διατροφής.

Η πρώτη γενιά επιτροπών προήλθε από τις συμβουλευτικές και μικτές επιτροπές, οι οποίες δημιουργήθηκαν στο πλαίσιο της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα και των αρχικών βημάτων προς την κοινή αγορά (*χάλυβας, ορυχεία, γεωργία, θαλάσσια αλιεία*). Οι επιτροπές αυτές, στη συνέχεια, κατέστησαν επιτροπές τομεακού κοινωνικού διαλόγου ύστερα από την σχετική απόφαση του 1998.

Μια δεύτερη γενιά επιτροπών συγκροτήθηκε καθώς διαμορφωνόταν η εσωτερική αγορά, με μεγαλύτερη απελευθέρωση, ιδιωτικοποίηση και διασυννοριακή κινητικότητα εργαζομένων. Οι επιτροπές αυτές αναπτύχθηκαν τη δεκαετία του 1990 ως μικτές επιτροπές ή άτυπες ομάδες εργασίας και επισημοποιήθηκαν το 1999 (*τεχνικά και οικοδομικά έργα, τραπεζικός τομέας, εμπόριο, ασφάλειες, ταχυδρομικές υπηρεσίες, τηλεπικοινωνίες, ηλεκτρισμός, ζωντανές εκτελέσεις*). Από το 2000 και μετά, το πρότυπο της επιτροπής ευρωπαϊκού τομεακού κοινωνικού διαλόγου επεκτάθηκε και σε άλλους τομείς, όπως π.χ. τα νοσοκομεία, η τροφοδοσία, τα ναυπηγεία, ο οπτικοακουστικός τομέας, η χημική βιομηχανία, η βιομηχανία μετάλλου, οι βιομηχανίες έργων μηχανικού και οι βιομηχανίες με βάση την τεχνολογία. Το επίκεντρό τους ήταν ζητήματα όπως, π.χ., ακαδημαϊκά προσόντα και κινητικότητα των εργαζομένων, υγεία και ασφάλεια, ελλείμματα δεξιοτήτων ή μέσα επηρεασμού των ευρωπαϊκών πολιτικών.

Παρά τις μεγάλες διαφορές μεταξύ των τομέων όσον αφορά την έκταση στην οποία οι δραστηριότητές τους καλύπτουν ολόκληρη την ΕΕ, το μέγεθος των οργανισμών που συμμετέχουν σε αυτές και τη δομή των οργανώσεων των κοινωνικών εταίρων¹⁰, οι επιτροπές που δημιουργήθηκαν το 1998 δημιούργησαν κοινό πλαίσιο που μπορεί να εξυπηρετήσει διάφορες μορφές κοινωνικού διαλόγου, χρησιμοποιώντας διαφορετικές μεθόδους εργασίας και συνεδρίασης.

Όλες οι επιτροπές έχουν ορισμένα κοινά στοιχεία. Οι ευρωπαϊκές οργανώσεις οι οποίες διαθέτουν κοινούς στόχους, ατζέντα και προγράμματα εργασίας και αναγνωρίζονται αμοιβαία, μπορούν, εάν επιθυμούν να συγκροτήσουν μια επιτροπή, να υποβάλουν κοινό αίτημα στην Επιτροπή, η οποία θα αξιολογήσει την αντιπροσωπευτικότητά τους. Στη συνέχεια, η Επιτροπή θα παράσχει επιμελητειακή και επιχειρησιακή υποστήριξη. Για τους ευρωπαίους κοινωνικούς εταίρους που επιθυμούν να δοκιμάσουν προσωρινά τον τομεακό κοινωνικό διάλογο πριν να προβούν σε επίσημη δέσμευση, η Επιτροπή πρότεινε προκαταρκτική δοκιμαστική φάση. Η δυνατότητα αυτή προσφέρει περισσότερη ευελιξία και χρησιμοποιήθηκε στην περίπτωση των *κεντρικών διοικήσεων*.

Η διαδικασία αυτή συμβάλλει στην ενσωμάτωση των αρχών του ευρωπαϊκού κοινωνικού διαλόγου τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε εθνικό επίπεδο. Συμβάλλει επίσης στην οικοδόμηση εμπιστοσύνης, αναπτύσσοντας μια προσέγγιση σύμπραξης και ενθαρρύνοντας κατάλληλες δομές αντιπροσωπευτικών οργανώσεων των κοινωνικών εταίρων. Μια δοκιμαστική φάση μπορεί να δώσει τη δυνατότητα στους κοινωνικούς εταίρους να ενημερωθούν σχετικά με τις ευρωπαϊκές πολιτικές και να κατανοήσουν την αποστολή και τις ικανότητες της Επιτροπής.

---

¹⁰ Όσον αφορά τις οργανώσεις κοινωνικών εταίρων που συμμετέχουν στις επιτροπές, οι αντιπροσωπείες των εργοδοτών συχνά αντιπροσωπεύονται από αρκετές οργανώσεις για κάθε οικονομικό κλάδο (πολιτική αεροπορία ή τραπεζικός τομέας). Σε άλλους κλάδους της οικονομίας το πράγμα είναι ακόμη πιο σύνθετο, καθώς οι εργοδότες ενδέχεται να αντιπροσωπεύουν αντικρουόμενα τμήματα της αγοράς (σε οικονομικούς τομείς που έχουν ιδιωτικοποιηθεί). Οι εργοδότες χωρίζονται σε 62 διαφορετικές ευρωπαϊκές οργανώσεις. Αυτή η κατάσταση έρχεται σε αντίθεση με την πλευρά των συνδικαλιστικών οργανώσεων η οποία είναι πιο ενοποιημένη (17), δηλαδή στην Ευρωπαϊκή Συνομοσπονδία Συνδικαλιστικών Οργανώσεων (European Trade Union Confederation) και στις μεγάλες τομεακές ομοσπονδίες της. Επιπλέον, οι αντιπροσωπείες των επιτροπών μπορεί να περιλαμβάνουν οργανώσεις που είναι αναγνωρισμένες ως ευρωπαίοι κλαδικοί κοινωνικοί εταίροι από την Επιτροπή και επίσης και άλλους εκπροσώπους κοινωνικών εταίρων που προσθέτουν συμπληρωματική αντιπροσωπευτικότητα.

Πίνακας 1: Κατάλογος επιτροπών του ευρωπαϊκού τομεακού κοινωνικού διαλόγου (SSDC)

	Τομείς (40)	Ευρωπαϊοί τομεακοί κοινωνικοί εταίροι		Άτυπη διάρθρωση	Επίσημη SSDC
		Μισθωτοί (99)	Εργοδότες (62)		
1η γενιά	Χάλυβας	EMF	Eurofer	1951*	2006
	Εξορυκτικές βιομηχανίες	EMCEF	APEP, EURACOAL, UEPG, IMA, Euromines	1952*	2002
	Γεωργία	EFFAT	GEOPA/COPA	1964**	1999
	Οδικές μεταφορές	EIEE	IRU	1965**	2000
	Εσωτερικές πλωτές οδοί	EIEE	EBU, ESO	1967**	1999
	Σιδηροδρομικές μεταφορές	EIEE	CER, EIM	1972**	1999
	Θαλάσσια αλιεία	EIEE	Europêche, COGECA	1974**	1999
	Θαλάσσιες μεταφορές	EIEE	ECSA	1987**	1999
2η γενιά	Ζάχαρη	EFFAT	CEFS:	1969	1999
	Είδη υπόδησης	ETUF: TCL	CEC	1982	1999
	Ξενοδοχεία, εστιατόρια, καφετέριες / τουρισμός	EFFAT	Hotrec	1983	1999
	Εμπόριο	UNI europa	EuroCommerce	1985	1999
	Ασφαλίσεις	UNI europa	CEA, BIPAR, AMICE	1987	1999
	Τηλεπικοινωνίες	UNI europa	ETNO	1990**	1999
	Τραπεζικός τομέας	UNI europa	EBF-BCESA, ESBG, EACB	1990	1999
	Πολιτική αεροπορία	ECA, ETF	ACI-Europe, AEA, CANSO ERA, IACA, IAHA,	1990**	2000
	Τομέας καθαρισμού	UNI europa	EFCI	1992	1999
	Τεχνικά και οικοδομικά έργα	EFBWW	FIEC	1992	1999
	Κλωστοϋφαντουργία / είδη ένδυσης	ETUF:TCL	Euratex	1992	1999
	Ιδιωτική ασφάλεια	UNI europa	CoESS	1993	1999

	Ταχυδρομικές υπηρεσίες	UNI europa	PostEurop	1994**	1999
	Επεξεργασία ξύλου	EFBWW	CEI-Bois	1994	2000
	Ηλεκτρισμός	EPSU, EMCEF	Eurelectric	1996	2000
	Προσωπικές υπηρεσίες	UNI europa	Coiffure EU	1998	1999
	Βυρσοδεψία και δέρμα	ETUF:TCL	COTANCE	1999	2001
	Ζωντανές εκτελέσεις	EAEA	Pearle		1999
	Προσωρινή εργασία	UNI europa	Eurociett		1999
	Έπιπλα	EFBWW	UEA, EFIC		2001
3η γενιά	Ναυπηγική βιομηχανία	EMF	CESA		2003
	Οπτικοακουστικός τομέας	EUROMEI, EFJ, FIA, IFM	EBU, ACT, AER, CEPI, FIAPF		2004
	Χημική βιομηχανία	EMCEF	ECEG		2004
	Τοπική και περιφερειακή αυτοδιοίκηση	EPSU	CEMR	1996	2004
	Νοσοκομεία	EPSU	HOSPEEM		2006
	Τροφοδοσία	EFFAT	FERCO	1998	2007
	Αέριο	EMCEF, EPSU	EUROGAS		2007
	Επαγγελματικό ποδόσφαιρο	FIFPro	EPFL, ECA		2008
	Μέταλλα ***	EMF	CEEMET	2006	2010
	Χαρτί	EMCEF	CEPI		2010
	Εκπαίδευση	ETUCE	EFEE		2010
	Κεντρικές διοικήσεις	TUNED (EPSU+CESI)	EUPAN: (Ευρωπαϊκό δημόσιο δίκτυο διοικήσεων)		Φάση δοκιμής (2008-2010)

* Συμβουλευτικές επιτροπές βάσει της συνθήκης EKAX ** Μικτές επιτροπές βάσει της συνθήκης της Ρώμης

*** Μέταλλα, βιομηχανίες έργων μηχανικού και βιομηχανίες βάσει της τεχνολογίας

2.2. Ποικιλομορφία και συνάφεια των αποτελεσμάτων

Στην ανακοίνωσή της του 1998, η Επιτροπή ανέφερε ότι οι επιτροπές τομεακού κοινωνικού διαλόγου αποτελούσαν μέσα διαβουλευσεων, διαπραγματεύσεων και κοινών ενεργειών. Το 2004 η Επιτροπή πρότεινε μια τυπολογία¹¹ για την ταξινόμηση των αποτελεσμάτων του κοινωνικού διαλόγου. Η τυπολογία αυτή τόνισε ότι η προστιθέμενη αξία ενός κειμένου εξαρτάται όχι αποκλειστικά από το κατά πόσο είναι δεσμευτικό ή όχι αλλά από την επιχειρησιακή του συνέχεια και την αποτελεσματική εφαρμογή του.

Τα αποτελέσματα μπορεί να είναι:

(1) συμφωνίες (είτε εφαρμόζονται μέσω ευρωπαϊκών οδηγιών είτε όχι) που είναι δεσμευτικές και πρέπει να τηρούνται και να παρακολουθούνται, καθώς βασίζονται στο άρθρο 155 της συνθήκης της Λισαβόνας·

(2) κείμενα προσανατολισμένα στη διαδικασία (πλαίσια δράσης, κατευθυντήριες γραμμές, κώδικες δεοντολογίας, πολιτικοί προσανατολισμοί), τα οποία, αν και δεν είναι νομικώς δεσμευτικά, πρέπει να τηρούνται, και η πρόοδος όσον αφορά την εφαρμογή τους πρέπει να αξιολογείται τακτικά·

(3) κοινές γνώμες και μέσα, που προορίζονται να επηρεάσουν τις ευρωπαϊκές πολιτικές και να συμβάλουν στην ανταλλαγή γνώσης.

Τα περισσότερα κείμενα που εκδίδονται από επιτροπές τομεακού κοινωνικού διαλόγου αποτελούνται από τεχνικά μέσα που συμβάλλουν στην παροχή ευρωπαϊκής διάστασης σε ειδικά θέματα (π.χ. κοινός δικτυακός τόπος για τη δημοσίευση θέσεων εργασίας στον τομέα των τεχνικών και οικοδομικών έργων· κοινά επαγγελματικά βιογραφικά σημειώματα στον τομέα της γεωργίας· οδηγός και τακτική υποβολή εκθέσεων σχετικά με την υπεύθυνη αναδιάρθρωση στη βιομηχανία ζάχαρης κ.λπ.). Ο ευρωπαϊκός τομεακός κοινωνικός διάλογος έχει επίσης εκδώσει δεσμευτικές συμφωνίες οι οποίες εφαρμόζονται με ευρωπαϊκές οδηγίες ή μέσω εσωτερικών διαδικασιών, τόσο σε τομεακό όσο και σε πολυτομεακό επίπεδο.

Η συνολική λειτουργία των επιτροπών δεν μπορεί να αξιολογηθεί με βάση τον αριθμό των κειμένων που παράγουν. Συγκεκριμένα μέτρα που ελήφθησαν σε εθνικό επίπεδο ή σε επίπεδο εταιρίας δεν μπορούν να τεκμηριωθούν πάντοτε και τα περισσότερα αποτελέσματα είναι μάλλον ποιοτικά ως προς τη φύση τους, στοχεύοντας στην ευαισθητοποίηση, στην υποστήριξη του κοινωνικού διαλόγου σε εθνικό/περιφερειακό επίπεδο ή σε επίπεδο εταιρίας ή στον επηρεασμό της χάραξης πολιτικής. Κοινά κείμενα, παρουσιάσεις ορθής πρακτικής ή συμμετοχή σε κοινά σχέδια (σεμινάρια, συνέδρια, μελέτες, εργαστήρια) προσφέρουν ευκαιρίες στους κοινωνικούς εταίρους να διδαχθούν αμοιβαία και να οικοδομήσουν εμπιστοσύνη.

Οι κοινές γνώμες και οι κοινές συνεισφορές στις διαβουλεύσεις έχουν επίσης αποδειχθεί ότι είναι ισχυρά μέσα όσον αφορά τον επηρεασμό των ευρωπαϊκών πολιτικών ή την υπεράσπιση του συμφέροντος κάποιου τομέα, π.χ. στη συζήτηση σχετικά με τις οδηγίες για την απόσπαση εργαζομένων¹² και για τις υπηρεσίες στην εσωτερική αγορά¹³ στον τομέα των τεχνικών και οικοδομικών έργων.

¹¹ Ανακοίνωση της Επιτροπής «Σύμπραξη για την αλλαγή σε μια διευρυνόμενη Ευρώπη - ενίσχυση του ρόλου του ευρωπαϊκού κοινωνικού διαλόγου», COM(2004) 557 τελικό, της 12ης Αυγούστου 2004.

¹² Οδηγία 96/71/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 1996, σχετικά με την απόσπαση εργαζομένων στο πλαίσιο παροχής υπηρεσιών.

¹³ Οδηγία 2006/123/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2006, σχετικά με τις υπηρεσίες στην εσωτερική αγορά.

Πίνακας 2: Παραδείγματα σημαντικών μέσων και αποτελεσμάτων από τις επιτροπές ευρωπαϊκού κοινωνικού διαλόγου (2006-2010)

Γεωργία	Συμφωνία-πλαίσιο για τη μείωση της έκθεσης των εργαζομένων σε κίνδυνο μυοσκελετικών διαταραχών που συνδέονται με την εργασία (2006)
Πολιτική αεροπορία	Κατευθυντήριες γραμμές για διευθετήσεις διαβούλευσης για λειτουργικά τμήματα εναέριου χώρου (2007)
Εμπόριο	Σύνολο μέσων για την πρόληψη της βίας εκ μέρους τρίτων μερών στο εμπόριο (2009)
Τεχνικά και οικοδομικά έργα	Συστάσεις σχετικά με την αυτοαπασχόληση και την ψευδοαυτοαπασχόληση (2010) Κοινή «βάση δεδομένων απόσπασης» (2008)
Τροφοδοσία	Κοινή δήλωση για την παχυσαρκία (2007)
Ηλεκτρισμός	Δέσμη μέτρων για κοινωνικά υπεύθυνα αναδιάρθρωση με οδηγό βέλτιστης πρακτικής (2008)
Αέριο	Δέσμη μέτρων για τη δημογραφική αλλαγή, τη διαχείριση ηλικίας και τις δεξιότητες (2009)
Νοσοκομεία	Κώδικας δεοντολογίας και συνέχεια που δόθηκε στη διασυνοριακή απασχόληση και τη διατήρηση θέσεων εργασίας (2008)
Τομέας καθαρισμού	Εγχειρίδιο για εργονομικά θέματα σε εργασίες καθαρισμού (2007)
Ασφάλειες	Κοινή δήλωση για τις δημογραφικές προκλήσεις (2010)
Τοπική και περιφερειακή αυτοδιοίκηση	Κατευθυντήριες γραμμές για την εκπόνηση σχεδίων δράσης για την ισότητα των φύλων (2007)
Προσωπικές υπηρεσίες	Συμφωνία σχετικά με την εφαρμογή των ευρωπαϊκών πιστοποιητικών κομμωτικής (2009)
Ιδιωτική ασφάλεια	Ευρωπαϊκή εκπαιδευτική δέσμη μέτρων για τρεις δραστηριότητες / γενικά χαρακτηριστικά ιδιωτικής ασφάλειας 1. Κινητή περιπολία, 2. Κέντρα αντίδρασης σε συναγερμό 3. Αεροπορική ασφάλεια (2006)
Σιδηροδρομικές μεταφορές	Η έννοια της απασχολησιμότητας στον τομέα των σιδηροδρόμων - Συστάσεις (2007) Κοινές συστάσεις για καλύτερη εκπρόσωψη και ένταξη των γυναικών στον τομέα των σιδηροδρόμων (2007)
Θαλάσσια αλιεία	Εγχειρίδιο για την κάλυψη ατυχημάτων στη θάλασσα και την ασφάλεια των αλιέων (2007)

Ζάχαρη	Πέμπτη έκθεση εφαρμογής (2007) σχετικά με τον κώδικα δεοντολογίας για την εταιρική κοινωνική ευθύνη
Δέρμα / τομέας βυρσοδεψίας	Κοινωνικό και περιβαλλοντικό πρότυπο υποβολής εκθέσεων (2008)
Τηλεπικοινωνίες	Πολυμορφία κατά την εργασία: επανεξέταση ορθών πρακτικών (2007)
Κλωστοϋφαντουργία και ένδυση	Συστάσεις: πώς να εξασφαλίσετε καλύτερη πρόβλεψη και διαχείριση της βιομηχανικής αλλαγής και της τομεακής αναδιάρθρωσης (2008)

Πίνακας 3: Ευρωπαϊκές τομεακές και πολυτομεακές συμφωνίες (που εφαρμόστηκαν μέσω οδηγιών και εσωτερικών διαδικασιών της ΕΕ)

Τομείς	Συμφωνίες
Νοσοκομεία	Οδηγία 2010/32/ΕΕ του Συμβουλίου, της 10ης Μαΐου 2010, για την εφαρμογή της συμφωνίας-πλαισίου σχετικά με την πρόληψη των τραυματισμών που προκαλούνται από αιχμηρά αντικείμενα στο νοσοκομειακό και υγειονομικό τομέα, η οποία συνήφθη από τις οργανώσεις HOSPEEM και EPSU
Θαλάσσιες μεταφορές	Οδηγία 2009/13/ΕΚ του Συμβουλίου, της 16ης Φεβρουαρίου 2009, για την εφαρμογή της συμφωνίας που συνήψαν η Ένωση Εφοπλιστών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (ΕCΣΑ) και η Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία των Ενώσεων Εργαζομένων στις Μεταφορές (ΕΤΦ) σχετικά με τη σύμβαση ναυτικής εργασίας του 2006 και για τροποποίηση της οδηγίας 1999/63/ΕΚ
	Οδηγία 1999/63/ΕΚ του Συμβουλίου, της 21ης Ιουνίου 1999, σχετικά με τη συμφωνία για την οργάνωση του χρόνου εργασίας των ναυτικών , που σύναψαν η Ένωση Εφοπλιστών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (ΕCΣΑ) και η Ομοσπονδία των Ενώσεων Εργαζομένων στις Μεταφορές, στην Ευρωπαϊκή Ένωση (FST)
Σιδηροδρομικές μεταφορές	Οδηγία 2005/47/ΕΚ του Συμβουλίου, της 18ης Ιουλίου 2005, για τη συμφωνία μεταξύ της Κοινότητας Ευρωπαϊκών Σιδηροδρόμων (CER) και της Ευρωπαϊκής Ομοσπονδίας Εργαζομένων στον τομέα των Μεταφορών (ΕΤΦ) για θέματα των συνθηκών εργασίας των μετακινούμενων εργαζομένων που παρέχουν διασυνοριακές διαλειτουργικές υπηρεσίες στον τομέα των σιδηροδρόμων
Πολιτική αεροπορία	Οδηγία 2000/79/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2000, για την εκτέλεση της ευρωπαϊκής συμφωνίας για την οργάνωση του χρόνου εργασίας του ιπτάμενου προσωπικού της πολιτικής αεροπορίας που συνήφθη από την Ένωση Ευρωπαϊκών Αεροπορικών Εταιρειών (ΑΕΑ), την Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία Εργαζομένων στις Μεταφορές (ΕΤΦ), την Ευρωπαϊκή Ένωση Προσωπικού Θαλάμων Διακυβέρνησης Αεροσκαφών (ΕCΑ), την Ευρωπαϊκή Ένωση Αερομεταφορέων των Περιφερειών της Ευρώπης (ΕRΑ) και τη Διεθνή Ένωση για τις Ναυλωμένες Πτήσεις (IACA)
14 βιομηχανικοί τομείς	Συμφωνίες σχετικά με την προστασία των εργαζομένων μέσω του καλού χειρισμού και χρήσης κρυσταλλικού πυριτίου και προϊόντων που το περιέχουν (υπογράφηκε στις 25 Απριλίου 2006)

2.3. Προσαρμογή στη διεύρυνση

Στο πλαίσιο των πρόσφατων διευρύνσεων (2004 και 2007), όλες οι οργανώσεις των ευρωπαϊών τομεακών κοινωνικών εταίρων επέκτειναν την εταιρική σχέση τους με συναφείς τομεακούς κοινωνικούς εταίρους στα νέα κράτη μέλη.

Η Επιτροπή αντιλαμβάνεται πλήρως ότι η προαγωγή του ευρωπαϊκού τομεακού κοινωνικού διαλόγου στο πλαίσιο 27 κρατών μελών αποτελεί πρόκληση, καθώς οι ευρωπαίοι τομεακοί κοινωνικοί εταίροι αντιπροσωπεύουν εθνικούς οργανισμούς-μέλη που λειτουργούν σε διαφορετικές χώρες, χρησιμοποιούν διαφορετικές γλώσσες και υπόκεινται σε διαφορετικές κοινωνικοοικονομικές πραγματικότητες σε διαφορετικά εθνικά συστήματα εργασιακών σχέσεων¹⁴. Επιπλέον, η τομεακή διάσταση των συλλογικών διαπραγματεύσεων ήταν μάλλον λιγότερο αναπτυγμένη στα περισσότερα νέα κράτη μέλη. Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο η Επιτροπή υποστήριξε τις πρωτοβουλίες των ευρωπαϊών και εθνικών κοινωνικών εταίρων για τη βελτίωση της διοικητικής ικανότητας των κοινωνικών εταίρων, ιδίως στις περιφέρειες σύγκλισης, και την προώθηση της επέκτασης του ευρωπαϊκού κοινωνικού διαλόγου στα νέα κράτη μέλη¹⁵.

Η ενεργός συμμετοχή όλων των εθνικών κοινωνικών εταίρων είναι σημαντική για να εξασφαλιστεί η νομιμότητα της διαδικασίας του ευρωπαϊκού κοινωνικού διαλόγου, ενώ επιτυγχάνει σημαντικά αποτελέσματα και εξασφαλίζει τη συνέχεια σε εθνικό επίπεδο σε όλα τα κράτη μέλη. Οι ευρωπαίοι κοινωνικοί εταίροι έχουν σημειώσει πρόοδο όσον αφορά την εξασφάλιση ότι τα εθνικά μέλη από τα κράτη μέλη συμμετέχουν στις αντιπροσωπείες τους, αλλά μένει ακόμα να γίνουν πολλά, π.χ. σε τομείς που εξακολουθούν να κυριαρχούνται σε μεγάλο βαθμό από παραδοσιακούς και συχνά κρατικούς οικονομικούς παράγοντες.

3. ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΣΤΑΣΗΣ ΤΗΣ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΗΣ ΤΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΤΟΜΕΑΚΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ

3.1. Διαβούλευση και διοικητική ικανότητα των ευρωπαϊών κοινωνικών εταίρων

Οι ευρωπαίοι κοινωνικοί εταίροι συμμετέχουν όλο και περισσότερο στην ευρωπαϊκή διαδικασία χάραξης πολιτικής.

Σύμφωνα με το άρθρο 154 της συνθήκης της Λισαβόνας η Επιτροπή ζητά την γνωμοδότηση των ευρωπαϊών κοινωνικών εταίρων σχετικά με την αρχή και το περιεχόμενο κάθε ευρωπαϊκής πρωτοβουλίας κοινωνικής πολιτικής. Τα τελευταία χρόνια ο ρυθμός και ο αριθμός αυτών των επίσημων διαβουλεύσεων αυξήθηκαν (βλέπε παράρτημα 2). Επιπλέον, οι υπηρεσίες της Επιτροπής που ασχολούνται με κλαδικές πολιτικές (όπως π.χ. εμπόριο,

¹⁴ Ύστερα από τις διευρύνσεις, οι ευρωπαίοι κοινωνικοί εταίροι ορισμένες φορές συμπεριέλαβαν νέους παράγοντες, που δεν έχουν πάντα την ικανότητα συλλογικών διαπραγματεύσεων.

¹⁵ Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) μπορεί να υποστηρίξει σημαντικά πρωτοβουλίες που στοχεύουν στην ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας των οργανώσεων των κοινωνικών εταίρων στα νέα κράτη μέλη. Επιπλέον, οι γραμμές προϋπολογισμού της Επιτροπής για τον κοινωνικό διάλογο και τις εργασιακές σχέσεις υποστήριξαν συγκεκριμένα έργα σε τομεακό επίπεδο.

Στρογγυλά τραπέζια και επισκέψεις στις χώρες οργανώθηκαν από περισσότερες από 12 επιτροπές (βλ. έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Industrial Relations in Europe 2008» κεφάλαιο 8). Με την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, οι κοινωνικοί εταίροι στους τομείς «Κλωστοϋφαντουργία και ένδυση» και «Βυρσοδεψία και δέρμα» πραγματοποίησαν δύο έργα, μεταξύ 2006 και 2008, με σκοπό την ενθάρρυνση της πλήρους συμμετοχής τομεακών κοινωνικών εταίρων από τα νέα κράτη μέλη και τις υποψήφιες χώρες στον ευρωπαϊκό τομεακό διάλογο και την ενίσχυση της διοικητικής τους ικανότητας. Οι ενέργειες αυτές ολοκληρώθηκαν με την υπογραφή εθνικών σχεδίων δράσης και την εφαρμογή τους.

εκπαίδευση, βιομηχανικές πολιτικές ή πολιτικές μεταφορών) ζητούν τη γνωμοδότηση των ευρωπαϊών κοινωνικών εταίρων.

Η Επιτροπή ανέπτυξε μεθοδολογία και διαδικασία **εκτίμησης αντικτύπου** όλων των πρωτοβουλιών της. Οι κατευθυντήριες γραμμές αξιολόγησης περιλαμβάνουν συγκεκριμένη αναφορά σε γνωμοδότηση των επιτροπών του ευρωπαϊκού τομεακού κοινωνικού διαλόγου, προσφέροντάς τους μια νέα ευκαιρία να συμβάλουν στη διαμόρφωση των ευρωπαϊκών πολιτικών¹⁶. Εάν θέλουμε οι εταίροι να είναι αποτελεσματικοί σε αυτό το νέο ρόλο, πρέπει να έχουν την ικανότητα να συμμετέχουν έγκαιρα στις διαβουλεύσεις αυτές.

Οι ευρωπαίοι τομεακοί κοινωνικοί εταίροι μπορούν επίσης να διαδραματίσουν ενεργητικό ρόλο στην προαγωγή της δικτύωσης των εθνικών τομεακών παρατηρητηρίων, άλλων οργανισμών και εκπροσώπων των παρόχων εκπαίδευσης και κατάρτισης με στόχο την ανταλλαγή πληροφοριών και βέλτιστων πρακτικών σε ευρωπαϊκό επίπεδο όσον αφορά τις τάσεις στις ανάγκες απασχόλησης και δεξιοτήτων (βλέπε παράρτημα 7). Τέτοια πιλοτικά έργα δικτύωσης θα ξεκινήσουν σύντομα σε ορισμένους τομείς με την ενεργό συμμετοχή των ευρωπαϊών κοινωνικών εταίρων. Ως συνέχεια που δόθηκε στην ανακοίνωση της Επιτροπής του Δεκεμβρίου του 2008 σχετικά με τις νέες δεξιότητες για νέες θέσεις εργασίας¹⁷ και στην ανακοίνωση του Ιουνίου του 2009 με τίτλο «*Κοινή δέσμευση για την απασχόληση*»¹⁸, η Επιτροπή διερεύνησε τη δυνατότητα σύστασης **ευρωπαϊκού συμβουλίου σχετικά με τις δεξιότητες και τις θέσεις εργασίας**. Η πρωτοβουλία αυτή συστήθηκε επίσης ως μία από τις βασικές της ενέργειες από την ομάδα εμπειρογνομόνων σχετικά με τις νέες δεξιότητες για τις νέες θέσεις εργασίας¹⁹ και υποστηρίχθηκε από τη συμβουλευτική επιτροπή για τη βιομηχανική αλλαγή στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής²⁰.

Για να ανταποκριθούν θετικά στις όλο και πιο έντονες εκκλήσεις για συμμετοχή και διαβούλευση, οι ευρωπαίοι κοινωνικοί εταίροι πρέπει να έχουν την ικανότητα να εξασφαλίζουν ότι οι διαβουλεύσεις μεταξύ των μελών τους συντονίζονται, καθώς και να είναι σε θέση να παράσχουν αποτελέσματα και συνεισφορές. Ωστόσο, η ικανότητά τους εξαρτάται από την ικανότητα των αντίστοιχων εθνικών μελών των οποίων οι δυνατότητες και οι πόροι ενδέχεται να είναι περιορισμένοι ή των οποίων οι δομές ενδέχεται να εξακολουθούν να εξελίσσονται, ιδίως στα νέα κράτη μέλη και σε τομείς που αντιμετωπίζουν διαρθρωτική αλλαγή, συμπεριλαμβανομένης της εισόδου νέων παραγόντων. Είναι ζωτικό οι εθνικοί τομεακοί κοινωνικοί εταίροι και αρχές να αναπτύξουν και να αξιολογήσουν την ικανότητά τους, εν μέρει κάνοντας πλήρη χρήση της ευρωπαϊκής χρηματοδότησης από τα κονδύλια του προϋπολογισμού τα σχετικά με τον κοινωνικό διάλογο καθώς και από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο²¹. Δεδομένου του βασικού ρόλου που μπορούν να διαδραματίσουν οι

¹⁶ http://ec.europa.eu/governance/impact/commission_guidelines/commission_guidelines_en.htm Για να καταστεί δυνατή η διαφανής και αποτελεσματική διαβούλευση, η Επιτροπή θα δημοσιεύσει κατάλογο όλων των προγραμματιζόμενων εκτιμήσεων αντικτύπου σύμφωνα με το πρόγραμμα εργασίας της.

¹⁷ *Νέες δεξιότητες για νέες θέσεις εργασίας: «Άμεση ανάληψη δράσης»*
<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=89&newsId=697&furtherNews=yes>.

¹⁸ COM(2009) 257 τελικό: *Κοινή δέσμευση για την απασχόληση*

¹⁹ *Νέες δεξιότητες για νέες θέσεις εργασίας: «Άμεση ανάληψη δράσης»*
<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=89&newsId=697&furtherNews=yes>.

²⁰ Διερευνητική γνωμοδότηση CCM1/68, που εκδόθηκε στις 17/02/2010 σχετικά με την «*Αντιστοίχιση των δεξιοτήτων στις ανάγκες της βιομηχανίας και των αναδυόμενων υπηρεσιών - πιθανή εισαγωγή συμβουλίων απασχόλησης - δεξιοτήτων βάσει των τομέων σε ευρωπαϊκό επίπεδο.*»

²¹ Άρθρο 5 παράγραφος 3 του κανονισμού (ΕΚ) 1081/2006, τις 31ης Ιουλίου 2007: «*Στο πλαίσιο του στόχου «Σύγκλιση», το κατάλληλο ποσοστό των πόρων του ΕΚΤ διατίθεται για τη δημιουργία ικανοτήτων, η οποία περιλαμβάνει την εκπαίδευση, τα μέτρα δικτύωσης, την ενίσχυση του κοινωνικού διαλόγου και των δραστηριοτήτων που αναλαμβάνουν οι κοινωνικοί εταίροι από κοινού, ιδίως όσον αφορά την προσαρμοστικότητα των εργαζομένων και των επιχειρήσεων, κατά το άρθρο 3 παράγραφος 1 στοιχείο α).*»

ευρωπαϊοί κοινωνικοί τομεακοί κοινωνικοί εταίροι στη διαδικασία χάραξης πολιτικής, το ζήτημα αυτό της ικανότητας είναι υψίστης σημασίας.

3.2. Διαπραγματεύσεις και ικανότητα διαπραγμάτευσης συμφωνιών

Από κοινού με την ευρωπαϊκή κοινωνική νομοθεσία, ο ευρωπαϊκός κοινωνικός διάλογος αποτελεί ένα σημαντικό μέσο για τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας στην ΕΕ και τη συμβολή στον εκσυγχρονισμό των αγορών εργασίας.

Από τη συνθήκη του Άμστερνταμ²² και μετά, ο ευρωπαϊκός κοινωνικός διάλογος είχε την ικανότητα να είναι αυτόνομη πηγή της ευρωπαϊκής νομοθεσίας για την κοινωνική πολιτική. Οι ευρωπαϊοί κοινωνικοί εταίροι μπορούν να εγκρίνουν συμφωνίες οι οποίες μπορούν να εφαρμοστούν μέσω οδηγίας του Συμβουλίου, γεγονός που τις καθιστά νομικά δεσμευτικές για όλους τους εργοδότες και τους εργαζομένους στην Ευρώπη, μόλις μεταφερθούν στην εθνική νομοθεσία ή στις συλλογικές συμβάσεις (*αποτέλεσμα «erga omnes»*)· μπορούν επίσης να εγκρίνουν αυτόνομες συμφωνίες που θα εφαρμοστούν μέσω των συνήθων εθνικών διαδικασιών. Στη δεύτερη περίπτωση, οι συμφωνίες είναι δεσμευτικές μόνο για τα συμβαλλόμενα μέρη και τα συνδεδεμένα μέλη τους (*«σχετικό» αποτέλεσμα*)²³.

Στην ανακοίνωσή της του 1998 σχετικά με τον ευρωπαϊκό κοινωνικό διάλογο, η Επιτροπή ενθάρρυνε την ανάπτυξη κοινών ενεργειών και διαπραγματεύσεων τόσο σε διατομεακό όσο και σε τομεακό επίπεδο. Τόνισε ιδιαίτερα το δυναμικό του ευρωπαϊκού τομεακού κοινωνικού διαλόγου. Ως αποτέλεσμα, η ικανότητα διαπραγμάτευσης συμφωνιών σε ευρωπαϊκό επίπεδο συμπεριλήφθηκε στις προϋποθέσεις για τη συμμετοχή σε επιτροπή. Αυτή η διάσταση διαπραγμάτευσης αποδείχθηκε πολύ χρήσιμη, καθώς οι ευρωπαϊοί τομεακοί κοινωνικοί εταίροι έχουν τη δυνατότητα προσαρμογής των γενικών κανόνων της ΕΕ για το ωράριο εργασίας στις συγκεκριμένες περιστάσεις των τομέων τους, όπως π.χ. σιδηροδρομικές μεταφορές, πολιτική αεροπορία και θαλάσσιες μεταφορές. Ξεκίνησαν επίσης διαπραγματεύσεις τομεακού κοινωνικού διαλόγου για την προετοιμασία διαβουλεύσεων σχετικά με πιθανές νομοθετικές πρωτοβουλίες (*συμφωνίες σχετικά με την προστασία των εργαζομένων από τραυματισμούς από αιχμηρά αντικείμενα σε νοσοκομεία, από σκόνες κρυσταλλικού πυριτίου στη βιομηχανία ή σχετικά με την εφαρμογή της σύμβασης της ΔΟΕ για τη ναυτική εργασία*).

Πιο πρόσφατες εξελίξεις δείχνουν ότι ο αριθμός των τομεακών συμφωνιών ενδέχεται να αυξηθεί ακόμη περισσότερο και ότι οι διαπραγματεύσεις αυτές είναι όλο και περισσότερο ανεξάρτητες από τις επίσημες διαβουλεύσεις που ξεκινά η Επιτροπή. Υπάρχουν διαπραγματεύσεις που ξεκινούν ή συνεχίζονται σε ένα φάσμα τομέων, συμπεριλαμβανομένων των προσωπικών υπηρεσιών, του επαγγελματικού ποδοσφαίρου, των εσωτερικών πλωτών οδών και της θαλάσσιας αλιείας.

Ωστόσο, οι τομεακοί κοινωνικοί εταίροι ενδέχεται να μην έχουν εκμεταλλευτεί ακόμη πλήρως το δυναμικό που προσφέρει το πλαίσιο αυτό για κλαδική διαπραγμάτευση. Π.χ. σημαντικοί τομείς όπου επικρατούν μεγάλες πολυεθνικές εταιρείες (*χάλυβας, τηλεπικοινωνίες, χημική βιομηχανία, πολιτική αεροπορία*) τείνουν να δίδουν λιγότερη προσοχή στο ευρωπαϊκό τομεακό επίπεδο, επειδή οι κοινωνικοί εταίροι προτιμούν να διαπραγματεύονται απευθείας σε εταιρικό επίπεδο, συμπεριλαμβανομένων επίσης των

²² Άρθρο 155 της ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 139).

²³ Η επιλογή αυτή δεν αποκλείει η συμφωνία να εφαρμοστεί και να μεταφερθεί, εν όλω ή εν μέρει, μέσω νομοθεσίας στο εθνικό επίπεδο: Βλ. έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής της 2ας Ιουλίου 2008: Έκθεση σχετικά με την εφαρμογή της συμφωνίας-πλαισίου των ευρωπαϊών κοινωνικών εταίρων σχετικά με την τηλεργασία, SEC(2008) 2178.

διαπραγματεύσεων στο πλαίσιο των ευρωπαϊκών συμβουλίων εργασίας. Ο δημόσιος τομέας ήταν επίσης απών από κλαδικές διαπραγματεύσεις έως τη συμφωνία-ορόσημο για τους τραυματισμούς από αιχμηρά αντικείμενα στον τομέα των νοσοκομείων, που ολοκληρώθηκε το 2009.

Στο βαθμό που δικαιολογούνται για λόγους επικουρικότητας, ζητούνται ευέλικτες κανονιστικές λύσεις σε επίπεδο ΕΕ για να αντιμετωπιστεί η όλο και μεγαλύτερη συνθετότητα του σημερινού κόσμου της εργασίας²⁴. Ζητήματα όπως π.χ. η υγεία και η ασφάλεια, οι συνθήκες εργασίας και το ωράριο εργασίας έχουν σαφώς, σε ορισμένες περιπτώσεις, ειδική τομεακή διάσταση. Η ικανότητα των τομεακών κοινωνικών εταίρων να διαπραγματευτούν ισόρροπους συμβιβασμούς και η εμπειρογνομοσύνη τους στον τομέα μπορούν να τους βοηθήσουν να διαδραματίσουν πολύ αποτελεσματικό ρόλο στην αντιμετώπιση συγκεκριμένων θεμάτων σε τομεακό επίπεδο, όταν αυτά είναι κοινά για όλα ή τουλάχιστον τα περισσότερα κράτη μέλη. Η Επιτροπή είναι πρόθυμη να εξακολουθήσει να παρέχει τεχνική και οικονομική υποστήριξη στις διαπραγματεύσεις αυτές, όποτε απαιτείται. Καθώς η συνεκτικότητα με το ευρωπαϊκό δίκαιο και η ποιότητα όσον αφορά την εκπόνηση νομικών κειμένων είναι ιδιαίτερα σημαντικά για τις συμφωνίες που θα εφαρμοστούν μέσω ευρωπαϊκών οδηγιών, η Επιτροπή είναι πρόθυμη να παράσχει νομική βοήθεια κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων, εφόσον κρίνεται σκόπιμο.

4. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΚΑΛΥΨΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΛΑΔΙΚΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ

4.1. Προσαρμογή του πεδίου εφαρμογής και του μεγέθους των επιτροπών

Από το 1998 και μετά ζητήθηκε από την Επιτροπή να δημιουργήσει επιτροπές σε μεγάλους οικονομικούς τομείς (*τεχνικά και οικοδομικά έργα, γεωργία, ταχυδρομικές υπηρεσίες, νοσοκομεία, εκπαίδευση, εμπόριο, βιομηχανία μετάλλου, βιομηχανίες μηχανουργίας και βιομηχανίες με βάση την τεχνολογία*), καθώς και σε μικρότερους τομείς, όπως τα ναυπηγεία, ή σε μικρο-τομείς, όπως το επαγγελματικό ποδόσφαιρο. Το έργο αυτό τονίζει το ζήτημα της οριοθέτησης των επιτροπών. Ο καθορισμός της περιμέτρου ενός δεδομένου τομέα²⁵ είναι ακόμη πιο δύσκολο έργο, καθώς η τομεακή κάλυψη του κοινωνικού διαλόγου και των συλλογικών διαπραγματεύσεων ποικίλλει ευρέως στα κράτη μέλη. Επιπλέον, η δομή των επιτροπών ποικίλλει από τον ένα τομέα στον άλλο.

Η Επιτροπή αξιολογεί κατά πόσον τα όρια ενός δεδομένου τομέα είναι συναφή όσον αφορά την ασκούμενη οικονομική δραστηριότητα και λαμβάνει υπόψη τη θεσμική διαμόρφωση των κοινωνικών εταίρων της, έχοντας υπόψη ότι, για την επίτευξη συγκεκριμένων αποτελεσμάτων, απαιτείται ένα κρίσιμο μέγεθος. Στην πράξη, η κάλυψη της επιτροπής τομεακού κοινωνικού διαλόγου συνδέεται στενά με την αντιπροσωπευτικότητα των μελών της²⁶. Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο μια επιτροπή θα πρέπει να είναι κατά το δυνατόν πιο ανοικτή²⁷ και κατά το δυνατόν πιο επικεντρωμένη, ώστε να είναι συναφής για τα

²⁴ Όπως καταδεικνύεται από ζητήματα, όπως π.χ. υγεία και ασφάλεια στην εργασία ή το ωράριο εργασίας, η τομεακή διάσταση είναι σημαντικό μέρος αυτής της συνθετότητας.

²⁵ Βάσει της ταξινόμησης NACE, σύμφωνα με την μεθοδολογική προσέγγιση που εγκρίθηκε από την EURFOUND, η οποία επί του παρόντος διεξάγει τη μελέτη για την αντιπροσωπευτικότητα:

http://www.eurofound.europa.eu/eiro/comparative_index.htm.

²⁶ Οι οργανώσεις των εργοδοτών συγκροτούνται γενικά σε στενή βάση, ενώ οι συνδικαλιστικές οργανώσεις τείνουν να οργανώνονται σε ευρύτερη βάση.

²⁷ Η Επιτροπή θα ενθαρρύνει, παραδείγματος χάριν, τη δημιουργία μιας μεγάλης κυρίαρχης επιτροπής αθλητισμού αντί για

ενδιαφερόμενα μέρη. Πρέπει επίσης να περιλαμβάνει όλους τους σχετικούς εταίρους και να εξασφαλίζει επαρκή αντιπροσωπευτικότητα.

Αυτή η προσέγγιση ως προς το μέγεθος των τομέων δεν εμποδίζει την Επιτροπή να προωθήσει, σε βάση ad hoc, τη δημιουργία ομάδων εργασίας για την αντιμετώπιση υποτομεακών ζητημάτων (π.χ. διαχείριση εναέριας κυκλοφορίας στο πλαίσιο της πολιτικής αεροπορίας) ή πολυτομεακών ζητημάτων (π.χ. εμπορική πολιτική, βιωσιμότητα, εκτιμήσεις αντικτύπου και μηχανισμοί παρακολούθησης) ή για την έναρξη διαδικασιών διαπραγματεύσεως (π.χ. σχετικά με το κρυσταλλικό πυρίτιο²⁸), εφόσον είναι αναγκαίο.

4.2. Συμμετοχή νέων παραγόντων για την προσαρμογή στην αλλαγή

Τα όρια των τομέων πρέπει, επίσης, να εξεταστούν με βάση το υπόβαθρο των διαρθρωτικών αλλαγών που επηρεάζουν τις οικονομικές δραστηριότητες και τις δομές απασχόλησης ως αποτέλεσμα της παγκοσμιοποίησης, των εξελίξεων της αγοράς και της τεχνολογικής αλλαγής.

Οικονομικοί και κοινωνικοί παράγοντες μπορούν να εμφανίζονται ή να εξαφανίζονται σε κάποιο δεδομένο τομέα. Νέοι παράγοντες, όπως π.χ. οι εταιρείες χαμηλού κόστους στον τομέα της πολιτικής αεροπορίας, οι ιδιωτικές εταιρείες στους τομείς των ταχυδρομικών υπηρεσιών και της τηλεπικοινωνίας, οι αγροτικοί υπεργολάβοι στον τομέα της γεωργίας, εμφανίστηκαν τα τελευταία χρόνια. Στον δημόσιο τομέα, κάποιοι οργανισμοί ιδιωτικοποιήθηκαν και αναδιαρθρώθηκαν. Επιπλέον, η δομή των οργανώσεων των κοινωνικών εταίρων μπορεί να εξελιχθεί τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε εθνικό επίπεδο και να οδηγήσει στην εμφάνιση νέων ή ισχυρότερων παραγόντων. Παραδείγματος χάριν, οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις αρχίζουν να ενδιαφέρονται περισσότερο για τον ευρωπαϊκό τομεακό κοινωνικό διάλογο.

Νεοεισερχόμενοι οικονομικοί παράγοντες σε μια αγορά ενδέχεται να μην ενδιαφέρονται κατ' ανάγκη ή να μην είναι επαρκώς οργανωμένοι για να συμμετάσχουν σε οργάνωση κοινωνικών εταίρων. Ωστόσο, εάν αυτοί οι νέοι παράγοντες επιθυμούν να συμμετάσχουν στον ευρωπαϊκό κοινωνικό διάλογο και πληρούν τα σχετικά κριτήρια, οι επιτροπές θα πρέπει να προωθήσουν και να ενθαρρύνουν τη συμμετοχή τους στις αντίστοιχες αντιπροσωπευτικές, ώστε να εξασφαλίσουν ότι η σύνθεσή τους εκφράζει τις αλλαγές της οικονομικής πραγματικότητας και της πραγματικότητας απασχόλησής τους. Αυτοί οι νέοι παίκτες μπορούν να συμπληρώσουν την αντιπροσωπευτικότητα σε κάποιον δεδομένο τομέα, αν νέες οργανώσεις συμμετέχουν σε επιτροπές, με βάση την αμοιβαία αναγνώριση και συμφωνία. Απλά μέτρα, όπως π.χ. προσκλήσεις προς τους νέους παράγοντες να συμμετέχουν και/ή να παρακολουθούν συνεδριάσεις ως πλήρη μέλη ή παρατηρητές²⁹, όπου χρειάζεται, μπορούν να συμβάλουν στη διευκόλυνση της ένταξης όλων των σχετικών εταίρων. Η Επιτροπή θα παρακολουθεί τις εξελίξεις αυτές κατά τον έλεγχο της αντιπροσωπευτικότητας των επιτροπών, ενώ θα σέβεται πλήρως την αυτονομία των κοινωνικών εταίρων.

4.3. Ενθάρρυνση της ισορροπίας των φύλων

Ορισμένες επιτροπές ενέκριναν κείμενα και σχέδια σχετικά με την ισότητα των φύλων στην αγορά εργασίας, όπως π.χ. σχέδια δράσης για την ισότητα ή οδηγούς ορθής πρακτικής για τον

τη δημιουργία ξεχωριστών επιτροπών ανά αγώνισμα.

²⁸ Το ευρωπαϊκό δίκτυο για το πυρίτιο (NEPSI) σχηματίστηκε από τις κλαδικές ενώσεις ευρωπαϊκών εργαζομένων και εργοδοτών που υπέγραψαν τον κοινωνικό διάλογο «Συμφωνία με την προστασία της υγείας των εργαζομένων μέσω της καλής διακίνησης και χρήσης κρυσταλλικού πυρίτιου και προϊόντων που το περιέχουν» στις 25 Απριλίου 2006.

²⁹ Αυτό έγινε με επιτυχία κατά τη διάρκεια της εκπόνησης της συμφωνίας σχετικά με την προστασία των εργαζομένων από τη σκόνη κρυσταλλικού πυρίτιου το 2006. Σε ορισμένες επιτροπές ή ομάδες εργασίας μπορούν επίσης να συμμετέχουν ως παρατηρητές εκπρόσωποι ομάδων ειδικών συμφερόντων, των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και/ή των αυτοαπασχολούμενων.

χώρο εργασίας. Όταν όμως πρόκειται για τη συμμετοχή στις αντιπροσωπείες των επιτροπών, οι γυναίκες τείνουν να υποεκπροσωπούνται, δεδομένης της βαρύτητάς τους στους σχετικούς τομείς.

Η κατάσταση ποικίλλει από τομέα σε τομέα και οφείλεται κυρίως στη διαδικασία διορισμού στο πλαίσιο των εθνικών οργανώσεων-μελών. Ωστόσο, σύμφωνα με την ευρωπαϊκή πολιτική για την ισότητα ευκαιριών των φύλων και την αποφυγή διακρίσεων³⁰, η Επιτροπή κάλεσε τους ευρωπαϊούς κοινωνικούς εταίρους να συνεργαστούν με τα εθνικά μέλη τους για να επιτύχουν καλύτερη ισορροπία των φύλων τόσο όσον αφορά τα ποσοστά συμμετοχής όσο και τα ποσοστά εκπροσώπησης στα διοικητικά συμβούλια των επιτροπών³¹. Στο ίδιο πνεύμα, η Επιτροπή κάλεσε τους ευρωπαϊούς κοινωνικούς εταίρους να αναπτύξουν περαιτέρω τις υφιστάμενες ενέργειες και να εξετάσουν νέες ενέργειες ευαισθητοποίησης, καθώς και να διατηρήσουν το ζήτημα της ισότητας των φύλων στην ημερήσια διάταξή τους.

5. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΤΟΜΕΑΚΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ

5.1. Συνέργειες και πληροφορίες μεταξύ των τομέων

Η Επιτροπή υποστηρίζει και ενθαρρύνει τις πρωτοβουλίες μεταξύ των επιτροπών, καθώς και μεταξύ του διατομεακού και του τομεακού ευρωπαϊκού κοινωνικού διαλόγου. Τα τελευταία χρόνια οι συνέργειες αυτές έχουν αποδώσει καρπούς, όχι μόνο όσον αφορά τα θέματα που συζητιούνται αλλά και τα αποτελέσματα, ιδίως στις αυτόνομες συμφωνίες. Αυτός ο τύπος συνεργασίας ενισχύει την αξία που μπορεί να προσθέσει ο ευρωπαϊκός τομεακός κοινωνικός διάλογος, αποφεύγοντας παράλληλα την επικάλυψη των εργασιών και την απόκλιση των θέσεων των κοινωνικών εταίρων.

Μεταξύ των τομέων, μια σημαντική υπέρβαση επιτεύχθηκε το 2006, όταν 14 βιομηχανικοί τομείς συνήψαν αυτόνομη πολυτομεακή συμφωνία σχετικά με την *προστασία της υγείας των εργαζομένων μέσω της ορθής διακίνησης και χρήσης του κρυσταλλικού πυριτίου και των προϊόντων που το περιέχουν*.

Το πρώτο παράδειγμα διατομεακής συνεργίας μεταξύ διατομεακού και τομεακού διαλόγου πραγματοποιήθηκε στον τομέα της τηλεργασίας (2002). Οι τηλεπικοινωνίες ήταν ο πρώτος τομέας που ενέκρινε κατευθυντήριες γραμμές, ενώ στη συνέχεια συνάφθηκε μια ανάλογη διατομεακή συμφωνία σε διάφορους τομείς. Ύστερα από την αυτόνομη συμφωνία ανάλογη σχετικά με το στρες που συνδέεται με την εργασία (2004), κοινά κείμενα όσον αφορά την ιδιωτική ασφάλεια, τα τεχνικά και οικονομικά έργα, τον ηλεκτρισμό και τις κεντρικές διοικήσεις παρέπεμπαν άμεσα στη συμφωνία αυτή.

Το 2006 η διατομεακή αυτόνομη συμφωνία σχετικά με τη βία κατά την εργασία δεν περιείχε λεπτομερείς διατάξεις σχετικά με τη βία από τρίτα μέρη (δηλ. βία που ασκούν άτομα εκτός της επιχείρησης³²). Το εμπόριο, η τοπική και περιφερειακή αυτοδιοίκηση, τα νοσοκομεία και η ιδιωτική ασφάλεια είναι τομείς οι οποίοι στη συνέχεια επεδίωξαν να συμπληρώσουν τη

³⁰ Άρθρο 10 της ΣΛΕΕ: «Κατά τον καθορισμό και την εφαρμογή των πολιτικών και των δράσεών της, η Ένωση επιδιώκει να καταπολεμήσει κάθε διάκριση λόγω φύλου, φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού».

³¹ Οι υπηρεσίες της Επιτροπής συλλέγουν στοιχεία σχετικά με την εκπροσώπηση των φύλων στις αντιπροσωπείες των επιτροπών.

³² Η βία αυτή μπορεί να κυμαίνεται από την καταχρηστική συμπεριφορά πελατών και ασθενών έως την ένοπλη ληστεία.

διατομεακή συμφωνία από ειδική κλαδική και/ή πολυτομεακή άποψη. Το 2010 άρχισαν να διαπραγματεύονται ένα κείμενο προσανατολισμένο στη διαδικασία.

Επιπλέον των ανωτέρω πολυτομεακών παραδειγμάτων, αξίζει να τονιστεί η πιθανή ανταλλαγή εμπειρίας μεταξύ των επιτροπών. Ένα ζήτημα που επηρεάζει ορισμένους τομείς είναι εκείνο των κοινωνικά υπεύθυνων δημόσιων συμβάσεων. Αρκετές επιτροπές συνεργάστηκαν για το ζήτημα αυτό από τη δική τους άποψη και η επακόλουθη ανταλλαγή πείρας είχε ως αποτέλεσμα τη δημοσίευση μιας σειράς παρόμοιων φυλλαδίων/εγχειριδίων για την καθοδήγηση των οργανισμών και των δημόσιων αρχών που αναθέτουν συμβάσεις για τους εν λόγω τομείς³³. Η πείρα τους είναι σημαντική για το έργο της Επιτροπής σχετικά με τις κοινωνικές πτυχές στις δημόσιες προμήθειες. Έχει επίσης αξιοποιηθεί σε ευρύ φάσμα τομέων³⁴. Η συνεργασία αυτή απαιτεί τακτική ροή πληροφοριών σε δραστηριότητες του ευρωπαϊκού τομεακού κοινωνικού διαλόγου και παρακολούθηση με σκοπό τον προσδιορισμό στοιχείων που είναι δυνητικά κοινού ενδιαφέροντος. Ένα από τα μέσα της Επιτροπής για τη διευκόλυνση της γόνιμης αλληλεπίδρασης μεταξύ των επιτροπών είναι το φόρουμ σύνδεσης³⁵, το οποίο συγκεντρώνει εκπροσώπους όλων των οργανώσεων ευρωπαϊκού τομεακού κοινωνικού διαλόγου τέσσερις φορές τον χρόνο.

Η ανάπτυξη συνεργειών μεταξύ επιτροπών καθώς και μεταξύ διατομεακού και τομεακού κοινωνικού διαλόγου μπορεί να συμβάλει με χρήσιμο τρόπο στην προαγωγή των στόχων απασχόλησης και κοινωνικής πολιτικής της ΕΕ, όπως ορίζονται στο άρθρο 9 της συνθήκης της Λισαβόνας³⁶.

5.2. Αποτελεσματικότητα του διαλόγου και καλύτερη παρακολούθηση της εφαρμογής των αποτελεσμάτων

Η ικανότητα του ευρωπαϊκού τομεακού κοινωνικού διαλόγου να βελτιώνει τις συνθήκες εργασίας σε όλη την Ευρώπη εξαρτάται από την εφαρμογή των αποτελεσμάτων του διαλόγου στον χώρο εργασίας. Στην ανακοίνωσή της της 12ης Αυγούστου 2004³⁷, η Επιτροπή επέστησε την προσοχή των ευρωπαίων κοινωνικών εταίρων στην ανάγκη ενδεδειγμένων διατάξεων για τη συνέχεια που δίνεται και την υποβολή εκθέσεων όσον αφορά την παρακολούθηση του αντικτύπου των αποτελεσμάτων τους.

Οι περισσότερες οργανώσεις ευρωπαίων τομεακών κοινωνικών εταίρων χαρακτηρίζονται από χαμηλό βαθμό κεντροποίησης. Έχουν περιορισμένη ικανότητα να επηρεάζουν τα εθνικά τους μέλη. Η συνέχεια που δίνεται σε εθνικό επίπεδο στον διάλογο που πραγματοποιήθηκε στο ευρωπαϊκό επίπεδο εξαρτάται από την αποδοτική συμμετοχή των εθνικών τομεακών κοινωνικών εταίρων στο διάλογο της ΕΕ και από την αλληλεπίδραση μεταξύ των μηχανισμών κοινωνικού διαλόγου της ΕΕ και των διαφόρων εθνικών συστημάτων εργασιακών σχέσεων. Η αποδοτική συνέχεια σε εθνικό επίπεδο συνδέεται επίσης σαφώς με την αντιπροσωπευτικότητα των κοινωνικών εταίρων, και αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο

³³ Ίδωτική ασφάλεια (1999), υπηρεσίες καθαρισμού (2002), κλωστοϋφαντουργία και ένδυση (2005) και συλλογική εστίαση (2006).

³⁴ Βλέπε το έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής σχετικά με οδηγό για την συνεκτίμηση κοινωνικών πτυχών στις δημόσιες συμβάσεις («Αγοράστε με κοινωνική εναισθησία!»).

³⁵ Η Επιτροπή διοργανώνει το εν λόγω φόρουμ 4-5 φορές το χρόνο και καλεί σε αυτό τους γενικούς γραμματείς και τους προέδρους καθώς και λοιπά ενδιαφερόμενα μέλη των ευρωπαϊκών οργανώσεων κοινωνικών εταίρων και των επιτροπών κοινωνικού διαλόγου τόσο σε τομεακό όσο και σε διατομεακό επίπεδο. Ο κύριος στόχος του φόρουμ είναι να παράσχει ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειριών και να ενισχύσει τις συνέργειες στους διάφορους τομείς, καθώς και μεταξύ τομεακού και διατομεακού κοινωνικού διαλόγου.

³⁶ «Κατά τον καθορισμό και την εφαρμογή των πολιτικών και των δράσεών της, η Ένωση συνεκτιμά τις απαιτήσεις που συνδέονται με την προαγωγή υψηλού επιπέδου απασχόλησης, με τη διασφάλιση της κατάλληλης κοινωνικής προστασίας, με την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού καθώς και με υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης, κατάρτισης και προστασίας της ανθρώπινης υγείας.»

³⁷ Βλέπε υποσημείωση 11.

είναι σημαντικό οι επιτροπές να περιλαμβάνουν όσο το δυνατόν περισσότερα μέλη και να είναι σε θέση να συγκεντρώνουν νέους παράγοντες, όταν χρειάζεται: οι εθνικές οργανώσεις που δεν συμμετέχουν στο έργο των επιτροπών σε ευρωπαϊκό επίπεδο ενδέχεται να μην επιθυμούν να εφαρμόζουν διατάξεις στην έκδοση των οποίων δεν συνέβαλαν.

Τα περισσότερα αποτελέσματα του τομεακού κοινωνικού διαλόγου της ΕΕ είναι μη δεσμευτικού χαρακτήρα, δηλαδή στοχεύουν στην ευαισθητοποίηση, στη διάδοση ορθής πρακτικής ή συμβάλλουν στην οικοδόμηση συναίνεσης και εμπιστοσύνης. Τα αποτελέσματα σε εθνικό επίπεδο μπορούν να αξιολογηθούν με ποιοτικούς δείκτες, αν και όχι με συστηματικά ποσοτικά στοιχεία.

Όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο οι αυτόνομες συμφωνίες που συνήφθησαν σε επίπεδο ΕΕ εφαρμόζονται σε εθνικό επίπεδο, οι συμφωνίες αυτές δεσμεύουν τα συμβαλλόμενα μέρη και τα εθνικά τους μέλη για την εφαρμογή μέσω εθνικών ρυθμίσεων κατόπιν πρωτοβουλίας τους (νομοθεσία, συλλογικές συμφωνίες, κώδικες δεοντολογίας, κοινή προαγωγή μέσων κ.λπ.). Η υποχρέωση συνέχειας είναι ακόμα εντονότερη όταν οι κοινωνικοί εταίροι αποφασίζουν να διαπραγματευτούν μια συμφωνία που έχει ως αποτέλεσμα την αναστολή νομοθετικής πρότασης της Επιτροπής. Αυτή η ενέργεια ασκεί πίεση στους κοινωνικούς εταίρους της ΕΕ να εφαρμόσουν τις συμφωνίες αυτές πλήρως και αποδοτικά. Οι ευρωπαίοι κοινωνικοί εταίροι πρέπει να επενδύσουν περισσότερο στις διαδικασίες παρακολούθησης και να αναπτύξουν σχετικούς δείκτες για τη βελτίωση της εφαρμογής και της αξιολόγησης των συμφωνημένων κειμένων τους³⁸.

Η Επιτροπή μπορεί να τους υποστηρίξει μέσω συντονισμού και τεχνικής υποστήριξης, συμπεριλαμβανομένης της μετάφρασης με βάση το πρωτότυπο που συμφωνήθηκε από τους εθνικούς κοινωνικούς εταίρους, καθώς και με οδηγούς εφαρμογής, ευαισθητοποίηση, διαδικασίες συνεχούς μάθησης, παρακολούθηση και υποβολή εκθέσεων από τους ευρωπαίους κοινωνικούς εταίρους και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Η Επιτροπή έχει την ευθύνη της παρακολούθησης του έργου των επιτροπών τομεακού κοινωνικού διαλόγου και της ενθάρρυνσης των δραστηριοτήτων τους, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες κάθε τομέα. Η Επιτροπή δίνει προσοχή σε ζητήματα όπως, π.χ., η έγκριση κατάλληλου προγράμματος εργασίας, κατάλληλου εσωτερικού κανονισμού και χρήσιμης ημερήσιας διάταξης για τις συνεδριάσεις, καθώς και σε πρακτικά και συμπεράσματα προσανατολισμένα προς την δράση και στην αποτελεσματική συνέχειά τους. Η πείρα έχει δείξει ότι οι επιτροπές ενδέχεται να διανύουν περιόδους σχετικής αδράνειας λόγω συγκρούσεων μεταξύ των κοινωνικών εταίρων ή έλλειψης αντιπροσωπευτικότητας. Στις περιπτώσεις αυτές η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να παρέχει ενίσχυση στις επιτροπές, ενώ θα διατηρεί παράλληλα ανοιχτή τη δυνατότητα αναστολής της λειτουργίας μιας επιτροπής που δεν είναι σε θέση να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της.

5.3. Καλύτερη χρήση της ευρωπαϊκής χρηματοδότησης

Υπάρχει χρηματοδότηση της Επιτροπής για την υποστήριξη της έναρξης και της λειτουργίας του ευρωπαϊκού τομεακού κοινωνικού διαλόγου. Η χρηματοδότηση αυτή είναι διαθέσιμη για την διοργάνωση συνεδριάσεων, την επιστροφή των εξόδων των εμπειρογνομόνων και τη διερμηνεία. Η Επιτροπή διοργανώνει περισσότερες από 180 συνεδριάσεις τον χρόνο (που αντιστοιχούν κατά μέσο όρο σε 1-2 συνεδριάσεις ολομέλειας και 3-4 συνεδριάσεις ομάδων εργασίας ανά επιτροπή ανά έτος).

---

³⁸ Π.χ. εκείνων που ορίστηκαν για την εφαρμογή της αυτόνομης συμφωνίας σχετικά με την προστασία της υγείας των εργαζομένων μέσω της ορθής διακίνησης κρυσταλλικού πυριτίου και προϊόντων που το περιέχουν.

Η Επιτροπή τάσσεται υπέρ της χρησιμοποίησης της χρηματοδότησης με οικονομικό, αποδοτικό και αποτελεσματικό τρόπο. Οι ευρωπαϊοί τομεακοί κοινωνικοί εταίροι καλούνται να καταρτίζουν σχετικά προγράμματα εργασίας, ημερήσιες διατάξεις, έγγραφα εργασίας και συνεισφορές σε εύθετο χρόνο, να διοργανώνουν αποδοτικές συνεδριάσεις και να κάνουν βέλτιστη χρήση των εγκαταστάσεων που παρέχονται από την Επιτροπή (, π.χ. όσον αφορά την ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειρογνωμοσύνης, τα συστήματα διερμηνείας ή τις αίθουσες που τίθενται στη διάθεση των εταίρων).

Η Επιτροπή υποστηρίζει επίσης σχέδια μέσω δύο γραμμών του προϋπολογισμού που καθιστούν δυνατή τη χρηματοδότηση του κοινωνικού διαλόγου και των ενεργειών επιμόρφωσης και ενημέρωσης³⁹ τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε εθνικό επίπεδο. Οι τομεακοί κοινωνικοί εταίροι συμμετέχουν σε περισσότερα από 100 σχέδια. Κάθε χρόνο υπάρχουν περίπου 30-50 σχέδια που περιλαμβάνουν οργανώσεις τομεακών κοινωνικών εταίρων και μέλη τους.

6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Αυτή η αξιολόγηση του τομεακού κοινωνικού διαλόγου κατά τα τελευταία 12 έτη δείχνει την αξία της συμβολής του στο ευρωπαϊκό κοινωνικό μοντέλο. Δείχνει ότι υπάρχει άμεση συσχέτιση μεταξύ της αποδοτικότητας του εθνικού κοινωνικού διαλόγου και της αποδοτικότητας σε ευρωπαϊκό επίπεδο, καθώς και ότι το ένα ενεργοποιεί το άλλο. Τονίζει επίσης την ανάγκη επιτροπών τομεακού κοινωνικού διαλόγου για την αντιμετώπιση της ανάγκης προσαρμογής σε νέες προκλήσεις και αλλαγές στην πολιτική.

Οι επιτροπές τομεακού κοινωνικού διαλόγου προσφέρουν στους κοινωνικούς εταίρους ένα πλαίσιο συντονισμού, κοινής δράσης και διαπραγματεύσεων, και αυτό μπορεί να αξιοποιηθεί περαιτέρω από όλους τους τομεακούς κοινωνικούς εταίρους. Για την ενίσχυση της διάστασης της διαβούλευσης οι επιτροπές πρέπει να συμμετέχουν συστηματικά στη διαδικασία εκτίμησης αντικτύπου. Η συμμετοχή σε κλαδικά συμβούλια δεξιοτήτων μπορεί να βοηθήσει τους κοινωνικούς εταίρους να συμμετάσχουν σε κοινές δράσεις με άλλους εταίρους ως συμπλήρωμα του αυτόνομου διαλόγου τους.

Για την προαγωγή της διάστασης της διαπραγμάτευσης, οι επιτροπές παρέχουν ένα ευέλικτο μέσο για την αντιμετώπιση εργασιακών ζητημάτων και λύσεων προσαρμοσμένων στην πολυμορφία και τη συνθετότητα των διαφόρων τομέων. Η Επιτροπή θα εξασφαλίσει ότι η χρηματοοικονομική και τεχνική υποστήριξη της για τις επιτροπές τομεακού κοινωνικού διαλόγου είναι επαρκής και αναλογική, έτσι ώστε οι ευρωπαϊοί κοινωνικοί εταίροι να μπορούν να παραδίδουν συμβολές υψηλής ποιότητας και να επιτυγχάνουν κοινά αποτελέσματα που εφαρμόζονται και παρακολουθούνται κατάλληλα.

Για να επεκταθεί η κάλυψη των επιτροπών τομεακού κοινωνικού διαλόγου στο σύνολο της οικονομίας και της αγοράς εργασίας, η Επιτροπή διαθέτει μια ευέλικτη προδραστική προσέγγιση. Η προσέγγιση αυτή τονίζει την προστιθέμενη αξία της δημιουργίας νέων επιτροπών τομεακού κοινωνικού διαλόγου. Η Επιτροπή προώθησε πάντα μια προσέγγιση χωρίς αποκλεισμούς για τη δημιουργία επιτροπών ευρωπαϊκού τομεακού κοινωνικού διαλόγου, σεβόμενη παράλληλα τις αρχές του πλουραλισμού⁴⁰ και της αυτονομίας των

³⁹ Γραμμή προϋπολογισμού 04.03.03.01 για τις εργασιακές σχέσεις και τον κοινωνικό διάλογο, γραμμή προϋπολογισμού 04.03.03.02 για ενέργειες επιμόρφωσης και ενημέρωσης υπέρ των οργανώσεων εργαζομένων.

⁴⁰ Η επιτροπή πολιτικής αεροπορίας σέβεται τις ιδιαιτερότητες της επίγειας εξυπηρέτησης, της διαχείρισης της εναέριας κυκλοφορίας και των πληρωμάτων καμπίνας, ενώ εξασφαλίζει παράλληλα συνέργειες μεταξύ των επιμέρους τομέων.

κοινωνικών εταίρων. Οι ευρωπαϊοί κοινωνικοί εταίροι θα πρέπει να εγκρίνουν μέτρα που διευκολύνουν την ενσωμάτωση όλων των συναφών κοινωνικών εταίρων.

Πριν από την ίδρυση μιας νέας επιτροπής, οι κοινωνικοί εταίροι καλούνται να εξετάσουν την εφαρμογή μιας δοκιμαστικής φάσης. Πρέπει να αξιολογήσουν κατά πόσον η διοικητική ικανότητά τους μπορεί να διαχειριστεί τη μεγαλύτερη συμμετοχή στην ευρωπαϊκή διαδικασία χάραξης πολιτικής. Για την ενίσχυση της ικανότητας, ιδιαίτερα στα νέα κράτη μέλη, οι εθνικοί τομεακοί κοινωνικοί εταίροι και αρχές καλούνται να κάνουν πλήρη χρήση της χρηματοοικονομικής υποστήριξης από τις γραμμές προϋπολογισμού για τον κοινωνικό διάλογο και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο.

Για την ενίσχυση της αντιπροσωπευτικότητας του ευρωπαϊκού κοινωνικού διαλόγου, οι ευρωπαϊοί κοινωνικοί εταίροι θα πρέπει να επανεξετάζουν τακτικά τη σύνθεση των επιτροπών, ώστε να εξασφαλίζουν ότι εκφράζει τις αλλαγές στον τομέα τους και στην οικονομία συνολικά. Η ανάπτυξη του τομεακού κοινωνικού διαλόγου καθιστά αναγκαία την επιτάχυνση του ρυθμού με τον οποίο πραγματοποιούνται τομεακές μελέτες αντιπροσωπευτικότητας και επικαιροποιήσεις, ώστε να συμβαδίζει με τις εξελίξεις.

Για να καταστεί πιο αποδοτικός ο ευρωπαϊκός τομεακός κοινωνικός διάλογος πρέπει να δοθεί ειδική προσοχή στη διαβούλευση, τη συνεκτικότητα και τις συνέργειες μεταξύ των τομέων. Το φόρουμ σύνδεσης είναι η κατάλληλη πλατφόρμα για τις συζητήσεις αυτές και την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών.

Για να δοθεί προβολή στα αποτελέσματα του ευρωπαϊκού τομεακού κοινωνικού διαλόγου και να υποστηριχθεί η παρακολούθηση της εφαρμογής τους, οι κοινωνικοί εταίροι θα πρέπει να χρησιμοποιήσουν όλη τη διαθέσιμη υποστήριξη της Επιτροπής. Το έργο αυτό περιλαμβάνει συντονισμό και τεχνική υποστήριξη, ευαισθητοποίηση και υποβολή εκθέσεων. Η Επιτροπή παρουσιάζει τακτικά τις εξελίξεις στον ευρωπαϊκό κοινωνικό διάλογο στη διετή έκθεσή της με τίτλο «*Εργασιακές σχέσεις στην Ευρώπη*» και ενημερώνει τα κράτη μέλη στο πλαίσιο της ομάδας των γενικών διευθυντών για τις εργασιακές σχέσεις.

Η τρέχουσα οικονομική κρίση έχει επιβεβαιώσει τη σημασία του ευρωπαϊκού κοινωνικού διαλόγου τόσο σε διατομεακό όσο και σε τομεακό επίπεδο, καθώς και τη χρησιμότητα των πρωτοβουλιών των κοινωνικών εταίρων που είναι προσαρμοσμένες στην πραγματικότητα των εταιριών και των τομέων. Όπως και ο διατομεακός κοινωνικός διάλογος, ο τομεακός κοινωνικός διάλογος είναι ιδιαίτερα σημαντικός, όπως καταδεικνύεται από το έργο που διεξάγεται στο πλαίσιο των διάφορων επιτροπών. Οι τομεακοί κοινωνικοί εταίροι μπορούν να συμβάλουν στην προσπάθεια αυτή.

Η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να υποστηρίζει τις εν λόγω πρωτοβουλίες στα πλαίσια της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» και των αλληλοενισχυόμενων οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών πολιτικών με σκοπό τη χάραξη του δρόμου για την ανάκαμψη από την τρέχουσα κρίση.

Annex 1

European sectoral social partners' organisations consulted under Article 154 (TFEU)

Sectoral organisations representing employers

- Association of Commercial Television in Europe (ACT)
- Airports Council International — Europe (ACI-Europe)
- Association of European Airlines (AEA)
- Association of European Professional Football Leagues (EPFL)
- Association of European Public Postal Operators (PostEurop)
- Association of European Radios (AER)
- Association of Mutual Insurers and Insurance Cooperatives in Europe (AMICE)
- Association of National Organisations of Fishing Enterprises in the EU (EUROPECHE)
- Banking Committee for European Social Affairs (EBF-BCESA)
- Civil Air Navigation Services Association (CANSO)
- Coiffure EU
- Committee of Agricultural Organisations in the European Union (COPA)
- Community of European Railway and Infrastructure Companies (CER)
- Community of European Shipyards' Associations (CESA)
- Confederation of European Paper Industries (CEPI)
- Confederation of National Associations of Tanners and Dressers of the European Community (COTANCE)
- Council of European Employers of the Metal, Engineering and Technology-Based Industries (CEEMET)
- Council of European Municipalities and Regions (CEMR)
- Employers' Group of the Committee of Agricultural Organisations in the European Union (GEOPA)
- Euracoal
- Euromines
- European Aggregates Association (UEPG)
- European Apparel and Textile Organisation (EURATEX)
- European Association of Cooperative Banks (EACB)
- European Association of Potash Producers (APEP)
- European Barge Union (EBU)
- European Broadcasting Union (EBU)
- European Chemical Employers Group (ECEG)
- European Club Association (ECA)
- European Community Shipowners Association (ECSA)
- European Committee of Sugar Manufacturers (CEFS)
- European Confederation of the Footwear Industry (CEC)
- European Confederation of Iron and Steel Industries (Eurofer)
- European Confederation of Private Employment Agencies (Eurociett)
- European Confederation of Woodworking Industries (CEI-Bois)
- European Construction Industry Federation (FIEC)
- European Coordination of Independent Producers (CEPI)
- European Federation of Cleaning Industries (EFCI)
- European Federation of Contract Catering Organisations (FERCO)

- European Federation of Education Employers (EFEE)
- European Federation of National Insurance Associations (CEA)
- European Federation of Security Services (CoESS)
- European Furniture Manufacturers’ Federation (UEA)
- European Furniture Industries’ Confederation (EFIC)
- European Hospital and Healthcare Employers’ Association (HOSPEEM)
- European Industrial Minerals Association (IMA)
- European Rail Infrastructure Managers (EIM)
- European Regions Airline Association (ERA)
- European Savings Banks Group (ESBG)
- European Skippers’ Organisation (ESO)
- European Telecommunications Network Operators’ Association (ETNO)
- European Union of the Natural Gas Industry (EUROGAS)
- General Committee for Agricultural Cooperation in the European Union (COGECA)
- Hotels, Restaurants and Cafés in Europe (HOTREC)
- International Air Carrier Association (IACA)
- International Aviation Handlers’ Association (IAHA)
- International Federation of Film Producers’ Associations (FIAPF)
- International Federation of Insurance Intermediaries (BIPAR)
- International Road Transport Union (IRU)
- Performing Arts Employers’ Associations League Europe (PEARLE)
- Retail, Wholesale and International Trade Representation to the EU (EuroCommerce)
- Union of the Electricity Industry (EURELECTRIC)

Sectoral European trade union organisations

- European Arts and Entertainment Alliance (EAEA)
- European Confederation of Independent Trade Unions (CESI)
- European Cockpit Association (ECA)
- European Federation of Building and Woodworkers (EFBWW)
- European Federation of Journalists (EFJ)
- European Federation of Public Service Unions (EPSU)
- European Federation of Trade Unions in the Food, Agriculture and Tourism Sectors and Allied Branches (EFFAT)
- European Metalworkers’ Federation (EMF)
- European Mine, Chemical and Energy Workers’ Federation (EMCEF)
- European Trade Union Committee for Education (ETUCE)
- European Trade Union Federation: Textiles, Clothing and Leather (ETUF:TCL)
- European Transport Workers’ Federation (ETF)
- International Federation of Actors (FIA)
- International Federation of Musicians (IFM)
- International Federation of Professional Footballers’ Associations — Division Europe (FIFPro)
- Union Network International — Europe (UNI europa)
- Union Network International — Media and Entertainment International — Europe (EUROMEI)

Annex 2

Art 154 Sectoral Consultations since 2006 (From database on consultations of the EU social partners)

Dates	Subject	Social partners contribution	Results
2006	Musculoskeletal disorders	First phase of consultation, 2004	Framework of actions in the agriculture sector, 2006
2006	Strengthening of maritime labour standards	First phase of consultation, 2006	Agreement on Maritime Labour Standards, 2008 implemented through an EU directive, 2009
2006	Blood-borne infections due to needle stick injuries	First phase of consultation, 2006 Second phase, 2007	Framework Agreement on prevention from sharps injuries in the hospital sector, 2009 <i>implemented through an EU directive, 2010</i>
2007	Carcinogens, mutagens and reprotoxic substances	First phase of consultation, 2004 Second phase in 2007	Multisectoral agreement on crystalline silica, 2006
2009	Exclusions from certain directives of seafaring workers	First consultation, 2009	
2009	Exposure to electromagnetic fields at work	First consultation, 2009	
2010	Reviewing the working time directive	First-phase consultation, 2010	

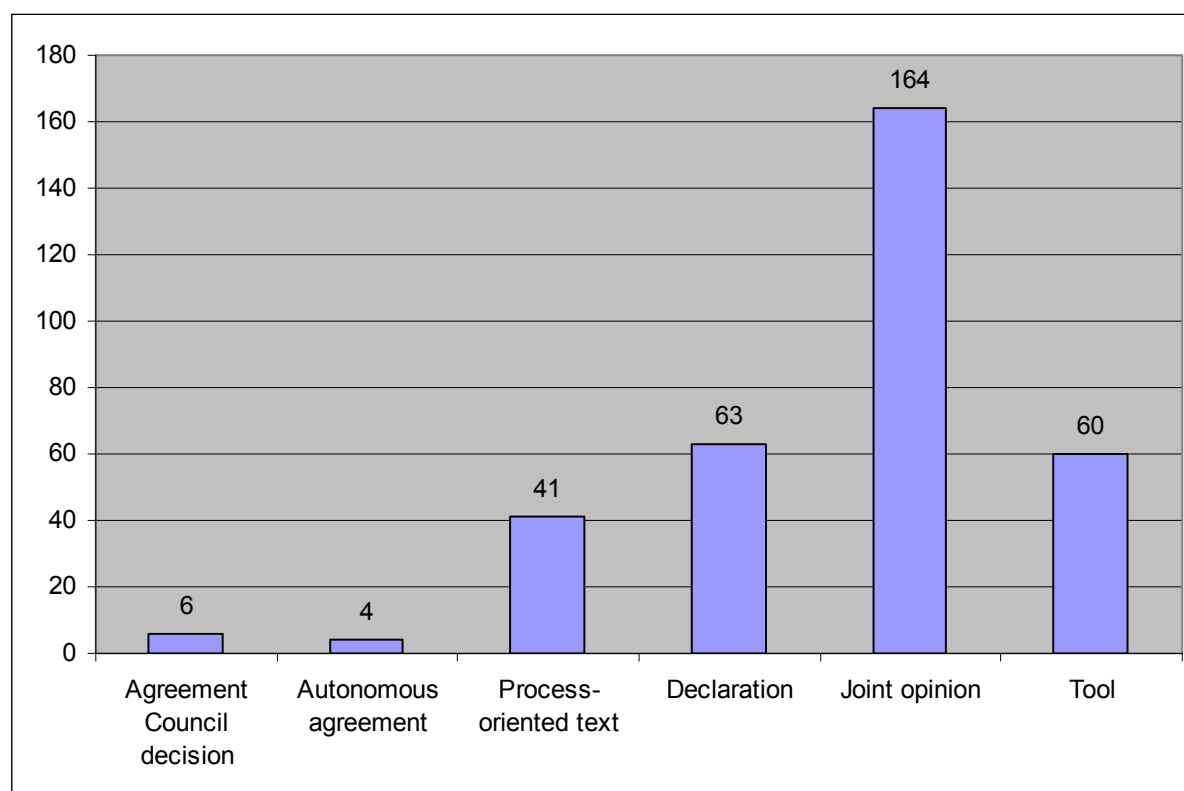
Annex 3

Categories of texts and outcomes of European sectoral social dialogue⁴¹

Category of texts	Sub-categories	Follow-up measures
Agreements	Implementation by directives Implementation by social partners (Article 155)	Implementation reports
Process-oriented texts	Framework of actions; guidelines, codes of conduct, policy orientations	Follow-up reports
Joint opinions and tools	Declarations, guides, handbooks websites, tools	No follow-up clauses Promotional activities

Annex 4

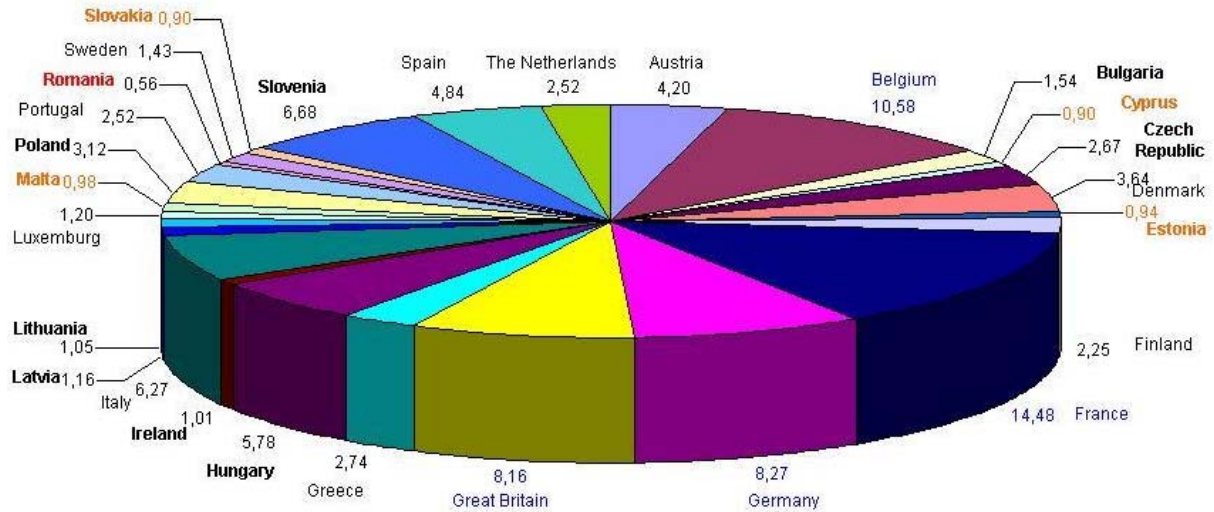
Joint outcomes of the European social dialogue committees (1998- February 2010)

⁴¹ This typology does not imply any ranking between outcomes, taking into account that new committees usually first focus on joint opinions and common projects to improve understanding and strengthen trust before envisaging agreements, while long-standing or more experienced committees are more likely to engage in the negotiation of agreements.

Annex 5

Total participation of Member State representatives in delegations taking part in committee plenary meetings (based on 8 sectors, 2005-2008)

The overall participation graph shows that social partner representatives from the new Member States Cyprus (0.90%), Malta (0.98%), Estonia (0.94%), Romania (0.56%) and Slovakia (0.94%) have participated least in all the plenary sessions analysed, followed by Bulgaria (1.54%), Ireland (1.01%), Lithuania (1.05%), Latvia (1.16%), Luxemburg (1.20%) and Sweden (1.43%). Participation rates have been highest for representatives from Belgium (10.58%), France (14.48%), United Kingdom (8.16%) and Germany (8.27%).

Annex 6

Responsibilities in the implementation process of autonomous agreements and process-oriented texts

Actors	Responsibilities
National social partners	Main responsibility for implementation Translation (if necessary) Dissemination of autonomous agreement and information Discussions/negotiations between social partners Developing implementing measure Reporting about implementation activities
European social partners	Assistance and advice (e.g. translation, best practices) Coordination and monitoring of activities Yearly progress reports and final implementation reports Interpretation (in case of doubts/requests)
National authorities	Subsidiary role in implementation, e.g. through regulation or legislation (not compulsory)
Commission	Assistance and financial support (if necessary) Monitoring and assessment

Annex 7

European Sector Councils on Jobs and Skills

Context

In the December 2008⁴² and June 2009⁴³ Communications, the Commission announced the possibility of providing a framework and financial support to Member States setting up networking projects called "European sector councils on jobs and skills". During 2009, the Commission consulted stakeholders, particularly EU sectoral social partners, about this idea, during sectoral social dialogue committees, at the Liaison forum and during a restructuring forum on 7-8 December dedicated to anticipating skills at sectoral level⁴⁴. Social partners welcomed the idea of reinforced cooperation and exchanging information about skills needed. To assess the feasibility of setting up European sector councils, the Commission launched a feasibility study last year, with a survey and interviews with key stakeholders. Results from the study recommended setting up sector skills councils under certain conditions. In its report⁴⁵, the expert group on New Skills for New Jobs also recommended the creation of EU sector councils to analyse what skills would be needed; to address skills mismatches and to bring updated information and advice to the attention of policymakers and other stakeholders in the field of employment, education and training. This initiative also has the support of the Consultative Commission on Industrial Change at the European Economic and Social Committee⁴⁶.

Objectives

Companies and workers of a given sector face common challenges across the Union. This applies to anticipating skills and matching them with the requirements of the labour market. There is, however, little or no exchange of information between those who monitor the development of these issues at national level. The Commission therefore wishes to offer support for a platform at sectoral level for social partners and national observatories on skills and employment. This would enable sharing of information and best practice and provide recommendations on quantitative and qualitative trends in employment and skills needs in a given sector, as well as on other issues related to qualifications and competences.

The Commission invites the sectoral social partners to take the lead and engage on a voluntary basis in networking efforts aimed at developing a European sector council in their sector on a voluntary basis. The Commission will provide a framework and financial support for partners inviting in this regard, within the limits of its resources to develop this networking. This support will be conditional on an evaluation of the councils in terms of output, commitment, satisfaction and value-added.

---

⁴² COM (2008) 868 final: *New Skills for New Jobs — Anticipating and matching labour market and skills needs*.

⁴³ COM (2009) 257 final: *A Shared Commitment for Employment*.

⁴⁴ <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=88&langId=en&eventsId=209&furtherEvents=yes>.

⁴⁵ *New Skills for New Jobs: Action Now*

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=89&newsId=697&furtherNews=yes>.

⁴⁶ Exploratory opinion CCMI/68 adopted the 17/02/2010 on *Matching skills to the needs of industry and evolving services — possible introduction of sector-based employment-skills councils at European level*.

Structure proposed

European sector councils would take the form of networks among national observatories on skills and employment, together with European sectoral social partners (or other representative stakeholders) who would chair the council of their sector and be responsible for its day-to-day management. To ensure that skills mismatch issues are adequately addressed, relevant European representatives from education and training organisations should be invited to participate.

Timetable and Commission support

The Commission envisages setting up sector councils in two phases: first, identifying existing national observatories and councils on jobs and skills, and second, setting up the sector council, bringing together these bodies in a network. The first and second phases of the process should be launched in 2010 and 2011 for a limited number of pilot sectors. The Commission also envisages the possibility of supporting the setting up of a transversal council to allow for exchanges among sector councils.

Annex 8

Involvement of social partners and sectoral social dialogue committees (SSDC) in the Commission impact assessment procedure

The annex to the revised Impact Assessment Guidelines⁴⁷ contains a specific section on standards for consulting social partners (p. 15, point 5.2). It makes a distinction between initiatives in the field of social policy on the one hand, and social implications for a specific sector on the other. The revised guidelines clarify the need for consultation of existing European sectoral social dialogue committees should there be social implications in the sector concerned:

Commission Decision 98/500/EC stipulates that each sectoral social dialogue committee, for the sector of activity for which it is established, 'shall be consulted on developments at Community level having social implications'. You should therefore verify whether your initiatives will create social implications for a sector for which a sectoral social dialogue committee exists. If this is the case a consultation of the committee has to be organised with the assistance of the Unit 'Social Dialogue and Industrial Relations' in DG EMPL.

EU social partners have welcomed the clarification in the revised guidelines regarding the need for timely and systematic information and consultation of SSDCs if there are social implications at sectoral level.

Consultation of sectoral social dialogue committees is complementary to other forms of consultation, notably public consultations, and it differs from wider consultation of other actors in civil society in that social partners engaged in SSDCs are recognised by the Commission as representative actors of the sector concerned. A consultation of an SSDC on an impact assessment would include a definition of the underlying problem, the relevant policy options and an estimate of social and employment impacts of the various options and any relevant accompanying mitigating policy measures.

A possible joint position of the committee on the impact assessment can therefore give a strong, representative indication about realistic policies and their impacts and implementation. It can improve policy-making and facilitate the communication of decisions. Addressing requests to the relevant committees has two advantages. It is a means of obtaining a formal and representative view based on existing social dialogue structures and contributes to the development and policy relevance of European social dialogue at sectoral level.

The consultation of SSDCs in the context of impact assessments is organised on the basis of their existing work programmes and meeting planning, in cooperation with the '*Social Dialogue and Industrial Relations*' Unit of DG EMPL and other Commission services involved. The policy services responsible for the impact assessments take due account of the opinions expressed by the European social dialogue committees in the context of their consultation. To enable transparent and efficient consultation, the Commission will publish a list of all planned impact assessments, along with the Commission work programme.

---

⁴⁷ See footnote No15.

Annex 9

Overview of NACE classifications for the committees

Sector	NACE classification
Agriculture	NACE rev.2 class 01 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 class 01) most closely covers the sector, including the growing of crops, fruits and vegetables, the raising of animals, landscape gardening, hunting and related agricultural and animal husbandry service activities, and excluding forestry and logging and related activities, fishing and fish farming and veterinary activities.
Agro-food industry **	NACE rev.2 classes 10-12 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 classes 15-16 and 51.3-51.4) most closely cover manufacture of food products, beverages and tobacco products.
Audiovisual services	NACE rev.2 classes 18, 58-60 and 63 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 classes 22 and 92) most closely covers the sector, including: printing and publishing activities; the reproduction of recorded media; motion pictures and video, radio and television programme production, distribution and broadcasting activities; recreational, cultural and sporting activities; activities of news agencies.
Banking	NACE rev.2 class 64 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 class 65) most closely covers the sector and includes banks, credit institutions and financial service activities other than insurance and pension funds.
Central administration*	NACE rev.2 class 84 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 class 75) most closely covers the sector, including general public administration activities, regulation of the activities of providing health care, education, cultural services, compulsory social security and other social services, foreign affairs, defence activities, justice and judicial activities, public order and safety activities, and fire service activities.
Chemical industry	NACE rev.2 classes 20-22 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 classes 24-25) most closely covers the sector, including petrochemicals and plastics, specialty and fine chemicals, pharmaceutical products and pharmaceutical preparations, and consumer and other chemicals.
Civil aviation	NACE rev.2 classes 51.1, 51.21 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 classes 62.A and 62.2) and NACE rev.2 class 52.2 most closely cover the sector, including scheduled and non-scheduled passenger and freight air transport as well as relevant support activities, ground handling and air traffic management.
Cleaning industry	NACE rev.2 class 81.2 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 class 74.7) most closely covers the sector, including: services provided by specialised contractors, building maintenance and associated cleaning, cleaning of trains, buses and planes, waste management services and disinfecting and exterminating activities.
Commerce	NACE rev.2 classes 45-47 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 classes 50-52) most closely cover the sector, including retail and wholesale trade including repair and trade of motor vehicles.
Construction	NACE rev.2 classes 41-43 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 class 45), covering all forms of building and civil engineering activities as well as specialised construction activities such demolition and site preparation and the renting of construction or demolition equipment with operators.
Contract catering	NACE rev.2 class 56.29 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 classes 55.51-55.52) most closely covers the sector, including canteens, catering and other food service activities.
Education	NACE rev.2 class 85 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 class 80) most closely covers the sector, including pre-primary, primary, general secondary, technical and vocational, tertiary, adult and other education
Electricity	NACE rev.2 class 35.1 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 class 40.1) most closely covers the sector, including the production, transmission, distribution and trade of electricity.

Extractive industries	NACE rev.2 classes 05 and 07-09 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 classes 10 and 13-14) most closely covers the sector, including: mining of hard coal, lignite, iron and non-ferrous metal ores, and minerals; extraction of peat and salt; other mining and quarrying activities and support activities; it excludes the extraction of crude petroleum and natural gas.
Footwear	NACE rev.2 classes 15.2, 22.19 and 22.29 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 class 19.3) most closely cover the sector, including the manufacture of footwear from materials such as textiles, plastics, rubber or leather as well as specialised products such as snowboard boots and protective footwear.
Furniture	NACE rev.2 class 31 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 class 36.1) most closely covers the sector, including manufacture of office and shop furniture, kitchen and other furniture.
Gas	NACE rev.2 class 35.2 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 class 40.2) most closely covers the sector, including production, distribution and trade of gas.
Horeca	NACE rev.2 classes 55-56 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 class 55) most closely covers the sector, including hotels and accommodation, restaurants, catering, cafés, canteens, short-stay accommodation and similar establishments.
Hospitals	NACE rev.2 classes 86-87, and notably NACE rev.2 class 86.1 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 class 85.11), most closely cover the sector, including hospital, human health and care activities.
Information and communication technology services (ICTS) **	NACE rev.2 classes 58-63 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 classes 22, 64.2, 72, 92) most closely cover publishing activities, motion picture, video and television programme production, sound recording and music publishing activities, programming and broadcasting activities, news agencies, telecommunications, computer programming and information services activities.
Inland waterways	NACE rev.2 classes 50.3-50.4 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 class 61.2) and NACE rev.2 class 52.2 most closely cover the sector, including inland passenger and freight water transport as well as relevant support activities.
Insurance	NACE rev.2 class 65 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 class 66) most closely covers the sector and includes insurance, reinsurance and pension funding, except compulsory social security.
Live performance	NACE rev.2 class 90 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 class 92.3) most closely covers the sector, including artistic and literary creation, performing arts, interpretation, operation of arts facilities, fair and amusement parks and other entertainment activities in direct contact with the public.
Local and regional government	No specific NACE classification covers local and regional government. NACE rev.2 class 84.1 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 class 75.1) covers administration of the state and the economic and social policy of the community, and NACE rev.2 class 84.2 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 class 75.2) covers the provision of services to the community as a whole (excluding central government). Other activities such as social work, health care and education are covered by other NACE classes and may in many cases form part of local and regional government, too.
Maritime transport	NACE rev.2 classes 50.1-50.2 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 class 61.1) and NACE rev.2 class 52.2 most closely cover the sector, including sea and coastal passenger and freight transport as well as relevant support activities.
Metal industry	NACE rev.2 classes 25-30 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 classes 28-30) most closely cover the sector, including manufacture of metal products; computer, electronic and optical products; electrical equipment; machinery and equipment; motor vehicles; ships and boats.
Paper industry	NACE rev.2 class 17 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 class 21) most closely covers the sector, including manufacture of pulp, paper and paper products.
Personal services	NACE rev.2 class 96.02 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 class 93.02) most closely covers the sector, including hairdressing and other beauty treatment.

Postal services	NACE rev.2 classes 53.1-53.2 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 class 64.11-64.12) most closely cover the sector, including postal and courier activities. However, the services provided by postal operators may also include communication, logistics, retail, money transmission and other financial services, and many others besides. Indeed, the NACE rev.2 classification has been adapted to allow for a distinction of activities into 'postal activities under universal service obligation' and 'other postal and courier activities'.
Private security	NACE rev.2 class 80 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 class 74.6) most closely covers the sector, including private security activities, security systems service activities and investigation activities.
Professional football	NACE rev.2 class 93.12 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 class 92.62) most closely covers the activities of sport clubs. Professional football is one part of this classification.
Railways	NACE rev.2 classes 49.1-49.2 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 class 60.1) and NACE rev.2 class 52.2 most closely cover the sector, including passenger and freight rail transport as well as relevant support activities.
Road transport	NACE rev.2 classes 49.3-49.4 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 class 60.2) and NACE rev.2 class 52.2 most closely cover the sector, including passenger and freight transport as well as relevant support activities.
Sea fisheries	NACE rev.2 class 0.3 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 class 0.5) most closely covers the sector, including marine and freshwater fishing and aquaculture.
Shipbuilding	NACE rev.2 classes 30.1 and 33.1.5 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 class 35.1) most closely cover the sector, including the building, repair and maintenance of ships and boats.
Sports **	NACE rev.2 class 93.1 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 classes 92.6 and 93.0) most closely covers sports activities, including the operation of sports facilities, activities of sports clubs, fitness facilities and other sports activities.
Steel	NACE rev.2 class 24.10 (equivalent to NACE rev.1.1 class 27.1) most closely covers the sector, including manufacture of basic iron and steel and of ferro-alloys.
Sugar	NACE rev.2 classes 10.81-10.82 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 classes 15.83-15.84) most closely cover the sector, including the manufacture of sugar and sugar confectionary.
Tanning & leather	NACE rev.2 class 15.1 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 classes 19.1-19.2) most closely covers the sector, including tanning and dressing of leather, and manufacture of luggage, handbags, saddlery and harness.
Telecommunications	NACE rev.2 classes 60.1-60.2, 61 and 82.2 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 class 64.2) most closely cover the sector, including: radio and television broadcasting; wired, satellite and other telecommunications activities; maintenance of the network; and call centre activities.
Temporary agency work	Temporary agency work cuts across NACE sector classifications and refers to situations where workers are employed by an agency, and then, via a commercial contract, hired out to perform work assignments at a user enterprise.
Textile & clothing	NACE rev.2 classes 13-14 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 classes 17-18) most closely cover the sector, including the manufacture and production of textiles and clothing.
Woodwork	NACE rev.2 class 16 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 class 20) most closely covers the sector, including sawmilling and planing of wood and manufacture of wood and products of wood and cork, except furniture, and excluding forestry and logging activities.

* committee in test phase; ** candidate sector for new representativeness studies

Annex 10

Number of employees in the EU in 2008, by sector (NACE-2)

	NACE class and description	Number of employees (in 1000)	Number of employees (in %)
1	Crop and animal production	2.277	1.23 %
2	Forestry and logging	404	0.22 %
3	Fishing and aquaculture	95	0.05 %
5	Mining of coal and lignite	366	0.20 %
6	Extraction of crude petroleum and natural gas	95	0.05 %
7	Mining of metal ores	62	0.03 %
8	Other mining and quarrying	258	0.14 %
9	Mining support service activities	129	0.07 %
10	Manufacture of food products	4.115	2.22 %
11	Manufacture of beverages	496	0.27 %
12	Manufacture of tobacco products	60	0.03 %
13	Manufacture of textiles	863	0.46 %
14	Manufacture of wearing apparel	1.532	0.83 %
15	Manufacture of leather and related products	476	0.26 %
16	Manufacture of wood and of products of wood and cork	1.140	0.61 %
17	Manufacture of paper and paper products	702	0.38 %
18	Printing and reproduction of recorded media	1.017	0.55 %
19	Manufacture of coke and refined petroleum products	230	0.12 %
20	Manufacture of chemicals and chemical products	1.413	0.76 %
21	Manufacture of basic pharmaceutical products and pharmaceutical preparations	849	0.46 %
22	Manufacture of rubber and plastic products	1.569	0.85 %
23	Manufacture of other non-metallic mineral products	1.479	0.80 %
24	Manufacture of basic metals	1.391	0.75 %

25	Manufacture of fabricated metal products	3.828	2.06 %
26	Manufacture of computer	1.658	0.89 %
27	Manufacture of electrical equipment	1.507	0.81 %
28	Manufacture of machinery and equipment n.e.c.	3.192	1.72 %
29	Manufacture of motor vehicles	3.168	1.71 %
30	Manufacture of other transport equipment	1.113	0.60 %
31	Manufacture of furniture	1.325	0.71 %
32	Other manufacturing	989	0.53 %
33	Repair and installation of machinery and equipment	935	0.50 %
35	Electricity	1.549	0.83 %
36	Water collection	441	0.24 %
37	Sewerage	149	0.08 %
38	Waste collection	887	0.48 %
39	Remediation activities and other waste management services	48	0.03 %
41	Construction of buildings	4.977	2.68 %
42	Civil engineering	1.399	0.75 %
43	Specialised construction activities	7.677	4.14 %
45	Wholesale and retail trade and repair of motor vehicles and motorcycles	3.207	1.73 %
46	Wholesale trade	6.632	3.57 %
47	Retail trade	15.710	8.46 %
49	Land transport and transport via pipelines	4.976	2.68 %
50	Water transport	290	0.16 %
51	Air transport	482	0.26 %
52	Warehousing and support activities for transportation	2.561	1.38 %
53	Postal and courier activities	1.930	1.04 %
55	Accommodation	2.090	1.13 %
56	Food and beverage service activities	5.389	2.90 %
58	Publishing activities	1.113	0.60 %

59	Motion picture	312	0.17 %
60	Programming and broadcasting activities	277	0.15 %
61	Telecommunications	1.315	0.71 %
62	Computer programming	2.067	1.11 %
63	Information service activities	225	0.12 %
64	Financial service activities	4.058	2.19 %
65	Insurance	1.104	0.59 %
66	Activities auxiliary to financial services and insurance activities	898	0.48 %
68	Real estate activities	1.255	0.68 %
69	Legal and accounting activities	2.235	1.20 %
70	Activities of head offices; management consultancy activities	811	0.44 %
71	Architectural and engineering activities; technical testing and analysis	1.887	1.02 %
72	Scientific research and development	770	0.41 %
73	Advertising and market research	799	0.43 %
74	Other professional	497	0.27 %
75	Veterinary activities	147	0.08 %
77	Rental and leasing activities	441	0.24 %
78	Employment activities	1.015	0.55 %
79	Travel agency	544	0.29 %
80	Security and investigation activities	1.185	0.64 %
81	Services to buildings and landscape activities	2.932	1.58 %
82	Office administrative	1.066	0.57 %
84	Public administration and defence; compulsory social security	15.573	8.39 %
85	Education	14.727	7.93 %
86	Human health activities	11.405	6.14 %
87	Residential care activities	3.780	2.04 %
88	Social work activities without accommodation	4.347	2.34 %

90	Creative	541	0.29 %
91	Libraries	603	0.32 %
92	Gambling and betting activities	307	0.17 %
93	Sports activities and amusement and recreation activities	1.146	0.62 %
94	Activities of membership organisations	1.618	0.87 %
95	Repair of computers and personal and household goods	332	0.18 %
96	Other personal service activities	1.884	1.02 %
97	Activities of households as employers of domestic personnel	2.392	1.29 %
98	Undifferentiated goods- and services-producing activities of private households for own use	11	0.01 %
99	Activities of extraterritorial organisations and bodies	171	0.09 %
No answer		696	0.37 %
Total		185.615	100.00 %

Source: Eurostat, Labour Force Survey; annual averages